

L'ESTEL

de Mallorca

PRENSA
CORONA

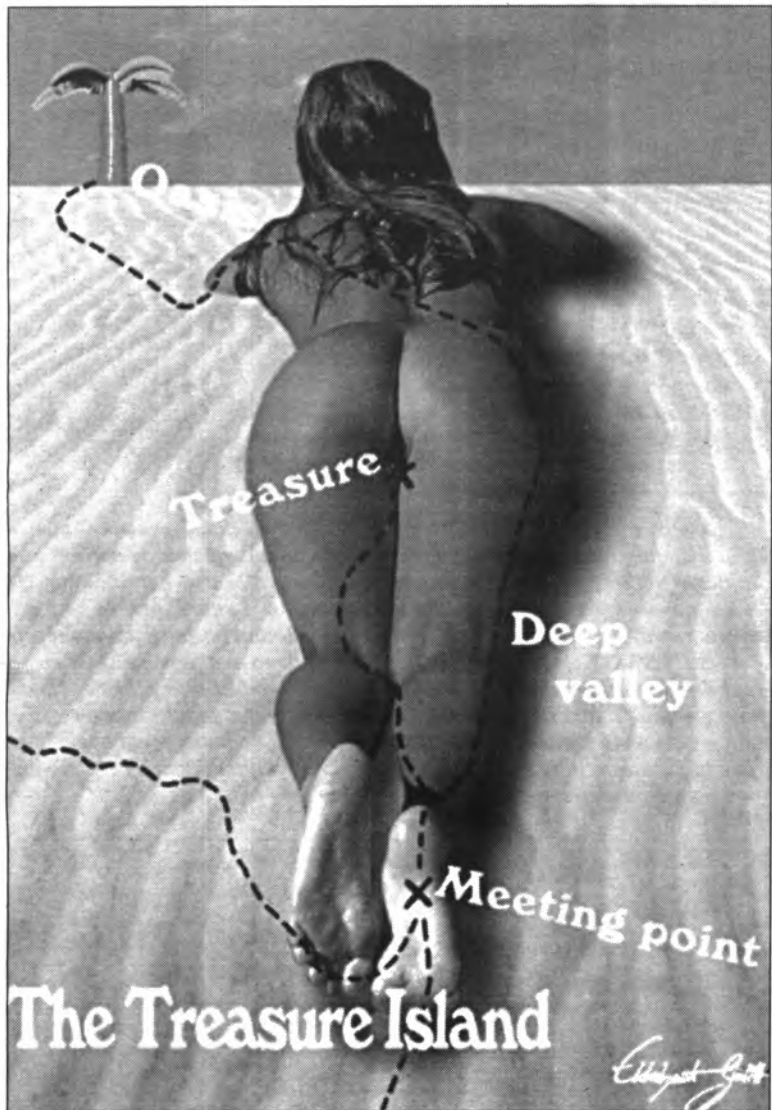
ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

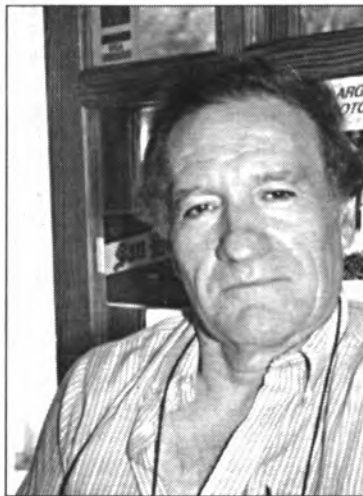
ANY XIV. NÚMERO 323

15 DE SETEMBRE DE 1995

PREU: 200 PTS

Només per als qui saben anglès.

En Jacques Pujol és l'amo de la creperia La Provençal, a Sant Elm. Despatxa crepes dolces i salades. També té bar i saló de te.

En Guillem Ensenyat i el seu fill Bartomeu són els amos del restaurant Avinguda, a Sant Elm. La paella mixta, el conill a la planxa i el trempó són els plats que més despatxa. A la carta, s'hi menja per unes 1.500 pessetes. El menú en val 1.000.

Na Lluïsa Carbonell és l'encarregada del restaurant Arco Iris, a Camp de Mar. El xot al forn, la palaia a la crema i la cassola de peix són els plats que recomana. Un lloc on es menja per unes 2.000 pessetes.

El matrimoni Alenyar-Morell regenta el restaurant La Piazzetta, al port d'Andratx. Despatxen la fideuada de peix, l'involtni a la romana i la serviola a la mallorquina. A la carta, s'hi menja per unes 2.000 pessetes. El menú en val 1.600.

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.
Digau-los-ho amb L'ESTEL

Especial dedicat als termes d'Andratx, Calvià i Peguera. Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

SUMARI

- 2 Xafarderies
- 3 L'esperit republicà
- 4 L'antifranquisme
- 6 Llorenç Carreres
- 7 Bernat Joan
- 8 Margalida Lledó
- 9 Josep Palou
- 10 Carn Capolada
- 12 Bartomeu Mestre
- 18 Enquesta
- 23 Gloses

N'Armelle Armstrong és la dependenta de Les Sirenes du Soleil, a la plaça de la Vila, d'Andratx. Una botiga on es dediquen a la restauració i decoració de cases i de mobles. També venen objectes de regal.

Xafarderies

• No sabem si és bo o dolent ni si n'hem d'estar contents o fello, però a devers Peguera la majoria de restaurants i bistros són en mans dels alemanys, així com els comerços del port d'Andratx. Som dins el Mercat Comú Europeu i això es nota, companys.

• Temps enrera, quan era propietat del senyor Joan Fleixes, sa Dragonera era una possessió amb sis a set missatges de cap a cap d'any. Tenien cura de la quarantena de quarterades de conradís, feien un petit hort pel propi consum, tenien ovelles, porcs i cabres. A l'hivern tallaven llenya, la venien o feien carbó. (També diuen que feien contraban en aquesta possessió de dins la mar.)

Més tard es va vendre a una empresa que la volia urbanitzar, cosa que no va ocórrer gràcies a la pressió popular. A la fi, el Consell de Mallorca la va comprar i allà hi ha un guarda jurat, però res més. L'illa està abando-

nada i no se'n treu res. Valdria la pena que la presidenta del Consell de Mallorca estudiàs el cas per si és possible treure una rendibilitat d'aquesta possessió de dins la mar i fer-la més agradosa per als qui la vulguin visitar.

A propòsit de sa Dragonera, quan el Consell la va comprar, el president Joan Verger va convidar els directors de la Premsa Forana a passar-hi un dia. El cas és que, més tard, aquesta visita fou cancel·lada. Ara que la presidència ha canviat, i que és nacionalista com gran part de la Premsa Forana, seria hora que aquesta institució ens convidàs a passar-hi un dia d'esbarjo i convivència.

• Hem vist que el metge Gaspar Pujol té un carrer dins la vila d'Andratx, i ens han dit que ja fa més de deu anys. Coneguérem el senyor Gaspar Pujol fa devers trenta-cinc anys, quan visitava turistes malats per Peguera, i ens alegram que a la seva vila li hagin dedicat un carrer. Només a personatges excepcionals es dediquen carrers mentre viuen, i el metge Pujol és un d'aquests personatges. Al metge Pujol, que ja deu fregar els nou cavallons, li desitjam molts d'anys de vida.

• Cinquanta-quatre alumnes segueixen el curs de dos anys a l'Escola Taller Sa Societat de Calvià. Aprenen a fer de picapedrer, de llanterner i d'electricista.

• El passat dia 4 de setembre, els veïns del carrer del Palmer, al Pil·lari, ens cridaren alarmats. Des de l'estació impulsora de les aigües residuals que hi ha a la cantonada del carrer Parcel·les i el camí Palmer, una riudada d'aigües brutes davallava pel camí i els inundava les cases i la terra. Segons ens varen dir els veïns, quan hi ha una tallada d'electricitat, el grup electrogen es posa en marxa automàticament i no passa res. Però en aquesta ocasió no s'hi va posar i les aigües fecals inundaren les finques habitades d'en Rafel Randé, en Pau Randé, el Ranxo Restaurant Bonanza, la finca d'en Tomeu Adrover i la del seu fill i la d'en Manolo Mañogil. Aquesta estació impulsora, que té una vintena d'anys, sempre va funcionar bé fins ara fa tres o quatre anys que, quatre o cinc vegades a l'any, els passa aquesta desgràcia, de quedar inundats d'embrivada. Als seus veïns de Sant Jordi no els va millor, ja que la depuradora no funciona així com toca i, entre Sant Jordi i s'Aranjassa, moltes quarterades són inundades sistemàticament d'aigües mig depurades. L'Ajuntament de Ciutat és el responsable d'aquest desgavell. Ω

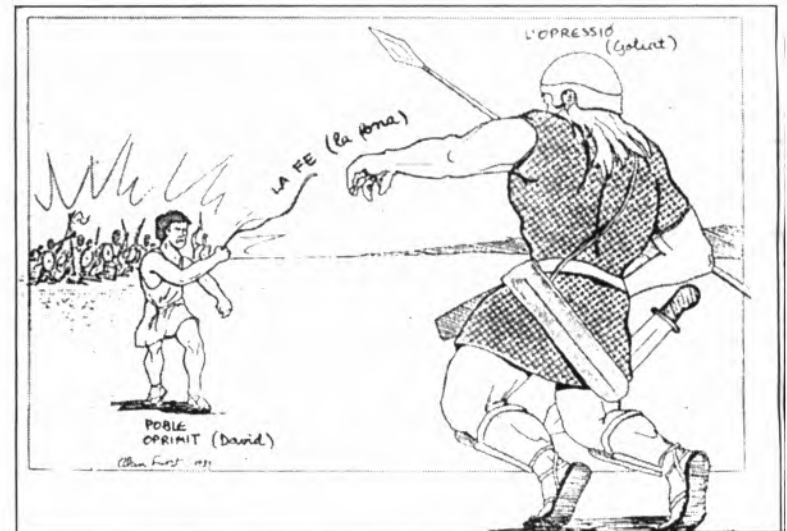
L'aigua surt de la planta impulsora del carrer de les Parcel·les, pren el camí del Palmer...

... i desemboca a les finques habitades de més avall... i fa pudor.

Els carrers d'Andratx i el seu terme la majoria es diuen «calle». I què hi farem: si diuen «calle», callarem. També n'hi ha uns quants de carrers que es diuen «carrer», i qualcun amb faltes d'ortografia i de sentit comú. De totes maneres, estam segurs que la regidora de Cultura, que és una senyora ben trempada, trobarà el doblers i la voluntat per arreglar els rètols del seu poble, i així l'any que ve, quan tornem per devers Andratx, li podrem donar l'enhonorabona per la feina ben feta. El municipi de Calvià, amb els seus molts nuclis poblats, és un exemple a seguir: tots els rètols són en català ben correcte. Per qualque cosa hi comanden els socialistes que, tot i esser obrers i espanyols, tenen un sentit federalista i autonomista molt més desenvolupat que els espanyolistes del PP.

L'ESTEL de Mallorca

LA REVISTA QUE DIU EL QUE ELS MALLORQUINS PENSEN PERÒ NO S'ATREVEIXEN A DIR!

SUBSCRIVIU-VOS-HI!! Tel. 26 50 05

Fins a un 25% de descompte amb la presentació d'aquest anunci ÒPTICA SBERT

Sant Miquel, 83 (cantonada Avingudes) Tel. 72 14 25
Graduam i adaptam lentilles • Per la compra d'unes lentilles li regalam un altre parell d'iguals. • Ulleres de sol i graduades

PODA DE PALMERES TOMEU CATALÀ

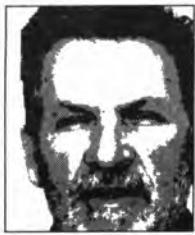

Tel. 79 77 25 • 60 27 20

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

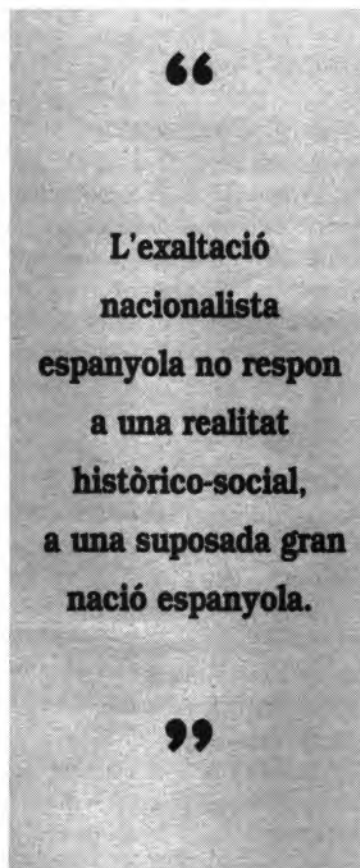
L'espanyolisme de paper (I)

Malgrat els nombrosos «accidents» històrics del darrer segle, la classe dels oligarques espanyols s'ha mantingut com a la classe hegemònica; i encara més, aquesta classe conserva els mecanismes socials fonamentals que la identifiquen com a oligarquia espanyola. El nucli d'aquesta classe que domina l'Estat continua com sempre essent conformada pels descendents de les antigues famílies aristocràtiques. La base essencial del seu poder era la gran propietat de la terra i el monopoli del control dels mecanismes de l'Estat. El territori propi d'aquestes famílies és constituït per les Castelles, Extremadura i Andalusia. Després de la desfeta de 1714, l'aristocràcia nacional catalana pràcticament va desaparèixer com a classe social. Els pocs grans senyors de la terra catalans passaren a formar un subgrup dins l'aristocràcia hispana.

Els oligarques espanyols d'ara són els latifundistes de sempre, els senyors de les grans vinyes i dels grans oliverars. I els grans senyors de les finances espanyoles —deixem ara de considerar el paper dels financers bascos i catalans—. Però, sobretot, les cinc-centes grans famílies es reparteixen les diverses administracions de l'Estat. Per suposat que per tot arreu hi ha nou vinguts procedents d'estaments no oligàrquics. Allò que importa és que els nous formin pinya amb els vells oligarques. Han d'impedir com sigui el sorgiment d'una burgesia castellano-andalusa capaç de reestructurar l'àrea de l'Espanya estricta.

Els oligarques també són els senyors dels *mass media*. Hi ha tot de burgesos i de petits burgesos associats, però sense que la burgesia autòctona castellano-andalusa es constitueixi en repte que amenaci el domini de l'aristocràcia. (Lector: perdonarà que de vegades repeteixi qualche concepte. Pensa que ells, els espanyols, i els «espanyoletos», repeteixen milers de vegades les seves falses històries, en un *continuum* sense fi.)

Al moment present, a la fi de segle, l'espanyolisme és un tigre de paper, un espanyolisme de paper. L'exaltació nacionalista espanyola que manifesta a diari el sr. Aznar i «paniaguados» del PP, com el sr. Vidal-Quadras, no respon a una realitat històrica-social, a una suposada «gran nació espanyola», expressió amb la que s'omplen la boca. Realment, allò preocupant és que no hi ha ni «gran nació espanyola» ni nació espanyola mitjana. La grandesa de què parlen és només sobre el paper. Es dona una diversitat de veus i de matisos del nacionalisme espanyol que coincideixen a voler fer creure que Espanya és un tigre. N'Anguita també és un d'aquests espanyollassos de l'Espanya de paper. A cada any que passa, la situació nacionalitària espanyola és més penosa. Aquest espanyolisme de paper és com una mena de pesta que infecta totes les produccions ideològiques, tots els discursos, tots els mitjans, tot el sistema d'ensenyament (desenes de milers de professors programats perquè difonguin la falsa bona nova de la «grandesa d'Espa-

nya». La veritat és aquesta: hi ha un grandios escalafonament del «saber de paper», és a dir, de l'amagament o negació de la realitat social, econòmica, històrica, cultural i plurinacional de l'Estat espanyol. Un hom podria pensar en el vers profètic de la poetessa gallega, «Castilla, orgullosa de sus harapos». Però nosaltres, els nacionals catalans, hem d'avançar una o dues passes més. No són les classes treballadores castellano-andaluses les creadores de l'espanyolisme; la mà criminal que impulsa aquest perillós tigre de paper és l'oligarquia espanyola, l'oligarquia castellano-andalusa; i no la incipient classe burge-

sa de Castella i d'Andalusia. Si de cas, hem de dir que la feble burgesia de les modestes ciutats castellanes és manifesta totalment incapaç de presentar una alternativa nacional castellana per a la construcció d'una societat burgesa moderna.

El catalanisme d'esquerra en farà pols, d'aquest espanyolisme de paper. L'espanyolisme de paper serà destruït per mitjà de la guerra de paper. El resultat de la confrontació en aquesta guerra de paper no ve determinada per la quantitat dels mitjans de comunicació disponibles. Els oligarques comproven cada dia la seva bestial superioritat en mitjans. Però, des de les seves talaies, observen, esverats, de quina manera creix contínuament la capacitat de difusió d'idees dels bascos i dels catalans. En front dels cent mil professors de l'espanyolisme de paper, deu mil —i de cada dia més— professors catalans intenten restaurar la veritat històrica.

Els oligarques hispans —els bisbes i els cardenals inclosos— tenen la guerra ideològica perduda. Per molt d'esforç i d'enginy (més aviat poc) que posin per impulsar el nacionalisme espanyol, el seu final mena cap al desastre i al cementiri. Quan tenen èxit ideològic —que sovint en tenen, d'aquest èxit—, paradoxalment, aquesta victòria els duu al desastre. Als anys noranta del segle passat, l'oligarquia (penseu que els oligarques d'antany són els besavis dels oligarques d'ara), amb una guerra de paper violentíssima, van exaltar les classes populars castellano-andaluses. Al 1998, l'Abc (llavors ja hi havia

l'Abc) aconseguia arrossegar al carrer les masses de Madrid, les quals, enduïtes per l'ardor patriòtic, cridaven guerra contra els Estats Units. Cridaven guerra, i guerra tingueren. Els professors espanyols i «espanyoletos», en «explicar» als alumnes els fets del 98, parlen de la malícia de l'imperialisme nord-americà, però amaguen l'estupidesa del patriotisme promogut per l'oligarquia.

A l'any 1890 i següents, les classes populars de Madrid i de la resta d'Espanya restaven segrestades dins l'univers de paper exclusivament en llengua espanyola. Cent anys després, el discurs espanyolista ha de patir forts contrastos provocats pels discursos no-espanyolistes, contrastacions de cada vegada més enèrgiques.

No és lluny el dia que els castellans, els extremenys i els andalusos plorin amargament en descobrir l'engany patriòtic de l'oligarquia. En contra de la propaganda de la TVE, sabran a la fi que són uns dels pobles més pobres del món. De sobte, s'adonaran que la Manxa (1,6 milions d'habitants) és deu vegades més pobre i retardada que Singapur (2,7 milions d'habitants), per exemple. No sé què diran quan sàpiguen que el rendiment agrari de la major part de terres de labor de l'Àsia i de l'Àfrica és superior al de les explotacions castellanes i extremenyes (la producció de les terres bladeres castellanes no aconsegueix superar els índexs dels anys trenta; mentre l'Índia ha quadruplicat la producció de blat). Ω

JOE'S

CAFETERIA-BAR
Plats combinats casolans
Entrepans
C/ Terral, 3 • Tel. 26 33 55
S'ARENAL

Masguait, S.L.

- Materials de Construcció
- Prefabricats Formigó • Transports
- Làmperes i Decoració

Oficina: c/ Ràpita, 43
Tel. (971) 65 01 23 / 65 24 32 / 65 04 12
Fax: 65 24 32 • 07630 CAMPOS

J Jani S.L.

SERVEIS DE NETEJA
Neteges d'obra nova • Vaixells
Neteja de sinistres • Neteja en general
c/ Trasmè, 64, baixos • Tel. i fax 26 87 15
07006 S'Arenal (Palma)

Sa casa grossa

C.B.
interior design

Michael Gierusz

Avda. Gabriel Roca, s/n • 07157 Port d'Andratx
Tel. (971) 671610 Fax (971) 672653

LES SIESTES DU SOLEIL
MOBILIARIU DE DESCANSO

Chantal Deguisne

Plaça d'Espanya, 19
07150 ANDRATX
Tel. 10 60 23 • Fax 10 60 02

BAR-CAFETERIA

NIZA

c/ Niça (cantonada Mareselva), 1
07160 PEGUERA (Mallorca)
Tel. 68 61 05

Quan Eberhard Grosske (PSM) lluitava en contra de la Constitució monàrquica i capitalista

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

En el núm. 3 (abril de 1978) de *Mallorca Socialista*, la revista de l'aleshores encara PSI que tenia la seu al carrer del Conquistador, 4, de Ciutat, sortí publicat a primera pàgina una «proposta de Convergència» amb altres forces socialistes i marxistes, signada pel secretariat polític del PSI. Vist en perspectiva és ben cert que aquella «Proposta» precisament el que pretenia era barrar el pas als elements afins al PSOE que encara pugnaven –des de dins del partit– per fagocitar aquella molesta força política

ment reproductor del sistema capitalista»; en el quart, exigir el «reconeixement de les organitzacions de masses i dels organismes de poder popular com a instrument imprescindible per a dur a terme una transformació profunda i real de la nostra societat».

Tots aquests punts: socialisme autogestionari enfront a l'autoritarisme capitalista o al burocratisme del socialisme degenerat de l'Est; el marxisme com a mètode d'anàlisi; el rebuig de la socialdemocràcia; i, el que era més important, l'afirmació que la

cretariat Polític del PSM (PSI) anava fent passes vers el reforçament orgànic. A poc a poc s'anirien establint els vincles d'unió entre OEC i PSI fins a concloure, després d'un llarg procés de debats, en el IV Congrés que es va celebrar a Inca, en el local de l'OEC, els dies 15, 16 i 17 de desembre de 1978.

El PSM (PSI) en contra de la monarquia, el capitalisme i l'Estat imperialista de la burgesia espanyola

Vers l'any 1978 Eberhard Grosske Fiol era l'encarregat de les «relacions internacionals» del PSM (PSI). I, de rebot, un dels homes més crítics amb la reforma del franquisme que estaven fent en col·laboració el franquisme reciclat, la socialdemocràcia i el carrillisme (el PCE ja només era «comunista» en els papers: en la pràctica s'encarregava de dur la política de la burgesia pseudoprogressista a l'interior de barris i fàbriques on hi tenia influència).

En els treballs de Grosske en contra de la Constitució monàrquica, capitalista i centralista (vegeu *Mallorca Socialista*, núm. 5, juny de 1978) hi figura un article que en bona mesura va anar decantant el procés de recerca de la majoria d'OEC vers el PSI. L'article es deia «Una Constitució per la reforma» i el signava l'actual dirigent d'Izquierda Unida.

En aquest article, Eberhard Grosske, des de posicions marxistes i d'esquerra revolucionària, posava al descobert la manobra de reforma del franquisme portada a terme pels partits majoritaris que feien el joc als poders fàctics de l'Estat Espanyol. Per tal d'aconseguir la «estabilitat» de la burgesia espanyola, del gran capital monopolista amenaçat per l'avenç continuat de la lluita popular contra el sistema franquista, la consagració de la monarquia reinstaurada pel dictador era essencial. Escrivia ben encertadament Eberhard Grosske: «El grau de maduresa de la lluita de classes ha obligat al canvi polític; la clau del procés reformista ha estat que aquest canvi polític no arribàs a comprometre la continuïtat del sistema socio-econò-

mic capitalista subjacent.

De moment els objectius [de la burgesia] s'han complert, el mecanisme de poder econòmic ha quedat inalterable i són els mateixos clans els qui el manegen».

La Constitució com veurem més endavant, els garanteix una llarga permanència».

Després, Eberhard Grosske passava a analitzar altres aspectes antidemocràtics de la Constitució espanyola; com, per exemple, en consagrar per llei la immutabilitat del sistema de lliure mercat capitalista, feia inviable –de no ser

titució devaluada que ens oferien els fills del franquisme reciclat i els partits que aspiraven a la poltrona institucional era que consagrava la «sagrada unitat d'Espanya».

Eberhard anava a la rel de la qüestió quan atacava el projecte pactat d'esquena del poble. Escribia: «La Constitució no reconeix el dret a l'autodeterminació, la qual cosa vol dir simplement el dret que tenen els diferents pobles de l'Estat Espanyol a decidir lliurement sobre el seu destí.

En segon lloc [i per això es rebutjava el projecte signat per burgesos, franquistes, carrillistes del PCE i PSOE] –i com una de les conseqüències de l'anterior– la Constitució no admet la federació de territoris autònoms, és a dir, que en cas de que dos o més territoris autònoms disitjassin lliurement establir uns lligams federatius, la Constitució els ho impediria».

Primeres passes de la unitat del PSM (PSI) amb les agrupacions de l'OEC

No cal dir que després d'aquestes preses de posició del PSM (PSI) que es movien dins del camp d'una autèntica esquerra revolucionària (reconeixement de la lluita de classes política, cultural i econòmica en contra dels sistema, marxisme com a mètode d'anàlisi, rebuig de la socialdemocràcia, necessitat d'un socialisme autogestionari allunyat del burocratisme practicat pels règims de socialisme degenerat (tipus URSS i altres estats del Pacte de Varsòvia, especialment la Romania del dictador Ceausescu que tant admirava la direcció del PCE), el Comitè d'Enllaç (del qual jo formava part juntament amb homes i dones com na Maria Sastre, na Maria Duran, en Jaume Obrador, en Paco Mengod, en Pere Tries, en Pep Bernat i tants i tants d'altres companys i companyes de l'OEC) decidí establir relacions cada volta més directes i estretes amb el PSM (PSI). Com era de suposar, el primer contacte vers la unitat dels revolucionaris mallorquins es va establir, primer amb el nostre antic secretari

Eberhard Grosske donant la mà al rei d'Espanya, amb Maria Antònia Munar, Francesc Triay i Mateu Morro al costat.

autòctona que s'oposava fermament al pacte que feien els majoritaris (UCD, PSOE, PCE i PP) per a salvaguardar els aspectes més essencials de l'Estat franquista. Ens referim, evidentment, al pacte constitucional que deixà intactes la monarquia instaurada pel dictador, l'eterna Espanya centralista i opressora de pobles, la propietat privada damunt els grans mitjans de producció...

El Secretariat del PSI llançava aquella proposta d'unitat que els socialdemòcrates no podien acceptar de cap de les maneres. En el primer punt es demanava «l'acceptació del socialisme autogestionari com a objectiu i l'utilització del marxisme com a mètode d'anàlisi»; en el segon, «el reconeixement de la lluita de classes com a eix fonamental de la transformació social»; el tercer «refusar explícitament la socialdemocràcia, ja que és un instru-

societat només podia ser transformada mitjançant la lluita de classes política, econòmica i cultural en contra de la burgesia, eren elements importantíssims en una època en que, com tothom sap, fins i tot els PCs oficialistes de tot el món, i especialment els anomenats aleshores «eurocomunistes» (Berlinguer Marchais, Carrillo), s'havien convertit en els principals suports dels estats burgesos i imperialistes. En aquella època comença a sentir-se amb força la crisi que a poc a poc aniria sacsejant l'OEC: la majoria d'agrupacions no volia la integració dins el Moviment Comunista de les Illes (MCI), i, per tant, les propostes d'unitat revolucionària que no serviren per a apropar el PSM (PSI) al PSOE, sí que varen ser molt útils per a apropar l'OEC al PSI.

Sense anar-ho a cercar ni segurament proposar-s'ho, el Se-

“
Ens referim al pacte constitucional que deixà intactes la monarquia instaurada pel dictador, l'eterna Espanya centralista i opressora de pobles.
”

mitjançant una profunda reforma constitucional– portar a la pràctica un hipotètic programa de govern d'esquerra, en cas que un partit autènticament socialista o una coalició esquerrana obtingués el poder per via parlamentària. Eberhard Grosske afirmava que: «Aquestes dues desenes d'articles [els que reconeixen explícitament la llibertat d'empresa] que regulen la futura vida econòmica de l'Estat es fonamenten sobre el reconeixement explícit de la llibertat d'empresa en el marc d'una economia de mercat i, per tant, situen forra del marc de la legalitat constitucional un programa de govern o unes mesures obertament anticapitalistes». I l'altre punt essencial que el PSI tenia per a rebutjar aquella Cons-

general, en Mateu Morro (que ja s'hi integrat pel seu compte), i després amb Eberhard Grosske Fiol.

En un determinat moment del procés unitari, tant el PSM (PSI) com les agrupacions d'OEC partidàries de la unitat amb els nacionalistes marxistes nomenaren responsables d'enllestir la unitat a les diverses àrees. Per a la redacció de la línia política de la futura organització unificada, el PSM (PSI) nomenà n'Eberhard; i els meus companys de l'OEC m'escolliren a mi.

A partir d'aquell moment establírem unes bones relacions d'amistat i polítiques. La feina per a enllestir les diverses ponències del Congrés d'Unitat era molta, i sovint xerràvem i estàvem en contacte. A vegades jo l'anava a cercar a la Facultat de Filosofia i Lletres, altres muntàvem les reunions en qualsevol bar al costat de la seu del partit (que aleshores ja havia mudat del carrer del Conqueridor fins al local que teníem al carrer del Temple, 7, de Ciutat). Eren moltes hores d'estar plegats, de discutir els punts programàtics de la futura organització de nacionalistes revolucionaris mallorquins. Ens coneguèrem a fons. Conjuntament férem qualque viatge arreu dels Països Catalans convidats per organitzacions revolucionàries semblants.

Viatges amb Eberhard Grosske per a establir contactes amb el nacionalisme revolucionari

Per l'octubre del 78, convidats pel PSAN del País Valencià, érem a València. Recorreguérem diversos pobles de l'Horta. Aquell 1978 hi havia molta eferescència combativa. El poble encara no havia caigut en l'apatia dels anys següents als pactes i a les traïdes.

Record aquella Diada d'octubre de 1978. A la plaça de braus de València ens topàrem amb Josep M. Llompart, que seria uns dels oradors del míting del diumenge 8 d'octubre. La plaça era curulla de revolucionaris contraris al pacte que havien ordit carrillistes (PCE), franquistes reciclats (UCD) i socialdemòcrates (PSOE). Pel carrer, masses de feixistes i blaveros ens insultaven. Nosaltres els contestàvem cantant *Els segadors* amb el puny tancat.

Més tard, Josep M. Llompart escriuria a *Mallorca Socialista* parlant d'aquell dia històric per al nacionalisme d'esquerres: «Patxi Letamendia enfervoritzava el públic, Xirinacs deia les coses clares i pel seu nom: 'S'equivo-

quen els catalans quan diuen que Catalunya és una nació; Catalunya és un país, això que els castellans diuen una *región*; la nació som els tres països plegats!'. I trenta mil ciutadans del País Valencià victorejaren els Països Catalans. La plaça s'escalfava a nivell de festa. 'Al Tall', 'Els Pavesos', Quico Pi de la Serra, les danses guerreresses dels Ports de Morella, la Moixeranga d'Algemés escoltada a peu dret enmig d'un silenci impressionant...».

Mentre al Principat i al País Valencià el fervor nacionalista i revolucionari no deixava de créixer, aquí, a Mallorca, un front comú en contra del dret d'autodeterminació dels pobles format per PCIB, PSOE, UCD, CCOO i el PTI trencava l'esperit unitari que s'havia aconseguit en la Diada Nacional del 29 d'octubre de 1977 i boicotejava la del 1978 (vegeu *Mallorca Socialista*, núm. 7, de novembre de 1978).

La direcció carrillista illenca (Ignasi Ribas, Manolo Cámara, Pep Vilchez, etc, etc) volien aprofitar la Diada Nacional per a fer propaganda a favor de la Constitució monàrquica, centralista i capitalista que havien pactat d'esquena del poble els seus dirigents. El PSM (PSI) no va acceptar aquestes imposicions sectàries, la qual cosa ens obligà a convocar-la pel nostre compte. Però s'havia romput l'esperit unitari i de masses de 1977: la burgesia (ajudada novament per PCE, PSOE i aquesta vegada fins i tot per un grup suposadament d'esquerra revolucionària, el PTI) aconseguia desmobilitzar el poble mallorquí en un dia tan assenyalat. Quina nova i vergonyosa «victòria» dels enemics jurats del dret a l'autodeterminació i el socialisme!

El comunicat del PSI en contra d'aquesta actitud sectària i antinacional per part de PCIB, PSOE, UCD, PTI i CCOO deia, entre molts d'altres punts: «La proposta del PCIB (PCE) i CCOO d'emmarcar les reivindicacions autonòmiques del poble mallorquí dins els límits imposats per la Constitució, suposava -i d'això n'eren ben conscients tant el PCIB i CCOO com el PSOE, l'UCD i el PTI- el trencament de l'esperit unitari de la Diada.

Amb això obligaven a retirar-se de la convocatòria els partits que -com el PSM (PSI)- demanen pel nostre poble un marc més ample de llibertats del que assenyala la Constitució».

Però malgrat aquests entrebancs (d'altra banda ben «normals» per part dels mantenidors del sistema reformat) la lluita continuava... i continua encara! Ω

Proves nuclears al Pacífic i concentracions per Bòsnia

Els grups sotasignats fem una crida a la ciutadania en general per dos temes de candent actualitat:

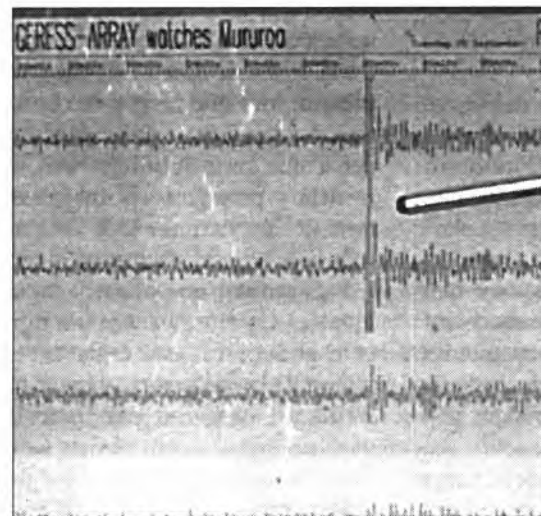
1. El govern conservador de Jacques Chirac, recolzat pels grups de pressió de la gran indústria armamentista (primera indústria mundial, dissortadament), i després de trenta anys de moratòria, vol reprendre unilateralment les proves amb bombes nuclears a les seves colònies dels arxipèlags de Polinèsia.

Els resultats en contaminació radioactiva, irreversible durant molts milers d'anys, amb danys genètics a la població indígena, és un preu massa alt a canvi de la vanitat, avarícia i egolatria d'un quants jerarquies de les armes.

L'organització ecologista Greenpeace ha emprès accions directes contra les proves nuclears, i l'opinió mundial, com passà recentment en el boicot de la Shell per les plataformes britàniques a la mar del Nord, comença a mobilitzar-se sobretot a Austràlia. Recordem que, fa uns anys, ja el Govern francès va recórrer al vil terrorisme d'Estat, que va costar la vida a un periodista que anava en el vaixell de Greenpeace. Volem mostrar la nostra solidaritat amb l'organització ecologista i la població afectada, especialment la indefensa població autòctona de la Polinèsia, i per això cridem els nostres conciutadans al *boicot indefinit* als productes, marques, multinacionals i empreses franceses fins que el Govern Chirac no anul·li els seus plans criminals d'ús unilateral de bombes nuclears que afectaran la població. No compreu cap marca que sapiguen que sigui francesa ni tampoc en grans superfícies comercials que sovint tenen l'origen i els guanys a França.

Si contra la multinacional Shell l'opinió pública mobilitzada va guanyar, també podem guanyar davant el terrorisme d'Estat i el *lobby* militar-armamentista.

2. Els camps de concentració, la neteja ètnica, les violacions sistemàtiques dels drets humans, són una trista realitat d'ençà de fa uns anys a Bòsnia, bàsicament a mans dels serbis d'aquella República balcànica, davant la desmobilització

Senyes de l'explosió atòmica en un sismògraf.

d'Europa i la total ineficàcia de l'OTAN i l'ONU.

Si recordem la desmobilització i la covardia de les democràcies europees front de les contínues provocacions de Hitler abans de la Segona Guerra Mundial, veurem el perill d'aquesta actitud d'irresponsabilitat col·lectiva.

Per això, no hem de callar més i ens adherim a la iniciativa de diverses ONGs a Catalunya i a Mallorca per fer una crida a la ciutadania a *concentrar-se cada dilluns a les 8 del vespre* davant cada ajuntament, tinença d'alcaldia o pedania, per demanar la fi de la neteja ètnica, de les violacions dels drets humans i del retorn de la barbàrie a Europa. Es tracta d'un mitjà de pressió cívica a nivell internacional. Com va dir Marek Edelman, un dels caps de l'alçament del ghetto de Varsòvia contra els nazis: «Millor fer alguna cosa que no fer res». O Margaret Mead: «No dubteu gens que una petita colla de ciutadans seriosos i compromesos pot canviar el món». **Colla Ecologista de Castelló, Unitat del Poble Valencià, Esquerra Republicana de Catalunya, Estat Català, Fons de Documentació per la Pau** (*Comunicat censurat per la premsa espanyola*) Ω

Serralleria P. Uson

Metal·lúrgia en general, balconades, arrambadors, reixes, portes, corredors. Arreglam maquinària de construcció, retros, etc.
C/ Menéndez Pelayo, 5 • Tel. 908 631495
ANDRATX

AIGUA POTABLE A DOMICILI

Als termes de Ciutat, Marratxí i Llucmajor
Telèfon 742768

Motor Auto CANYELLES

Reparacions mecàniques i nàutiques
Xapa i pintura
Assegurances

Carretera des Port, 111
Tel. i fax: 672389
07057 Port d'Andratx

Venda i reparació de televisors

Carrer del Noguer, 3
Tel. 686340 PEGUERA

Restaurant Can Pau

Menús a 700 ptes.

Davant l'Ajuntament Calvià

Joan Quetgles o la contradicció de l'esperit republicà: Fer fum en lloc de donar llum

LLORENÇ CARRERES I MURILLO, militant d'ERC

Vull felicitar Joan Quetgles, militant d'ERC, per ser el primer dels crítics a la campanya del «Barco de rejilla» que ha portat el debat de manera seriosa i per escrit al marge de personalismes. No obstant això, i sense desmerèixer les reflexions personals que hi aporta, crec que, inconscientment o conscient, ha estat «víctima» de la campanya d'intoxicació iniciada per Joan Mir i Bartomeu Frau (que no aconseguiren la majoria al congrés de Manacor), campanya el testimoni de la qual, finalment, ha estat recollit per Bernat Joan.

1. En primer lloc, ha de quedar ben clar que Joan Quetgles confon la «manca de discussió interna» amb el desconeixement o la desinformació. No sé quin temps fa, no gaire, que Quetgles milita a ERC, però en tot cas no va ser present als congressos de Felanitx (1992) i Manacor (1994). Tampoc no l'he vist mai a les reunions del comitè polític i, per últim, no ha assistit mai a les nombroses assemblees que ha celebrat ERC-Mallorca. Per tant, i perdoneu les reiteracions, qualsevol militant que hagi assistit a qualsevol d'aquests encontres podrà confirmar a Joan Quetgles la salut democràtica de què gaudeix ERC-Mallorca. Caldrà precisar, doncs, la diferència entre militància activa i militància passiva. I és convenient recordar-ho perquè la ponència electoral presentada al primer congrés d'ERC-Illes Balears i Pitiüses recollia clarament el posicionament del partit quant al «barco de rejilla». De totes les esmenes proposades, no n'hi va haver cap que hi fes referència, i finalment la ponència esmentada va ser aprovada per unanimitat i amb la presència del secretari d'organització d'ERC d'aleshores, Xavier Bosch. Si realment la filosofia del «barco de rejilla» es contradia amb la declaració ideològica d'ERC, la direcció nacional del partit tenia el deure de comunicar-ho immediatament a la Federació Regional per evitar possibles malentesos. Això, però, no va succeir. Queda clar, doncs, que Joan Quetgles no coneixia la ponència electoral d'ERC-Illes Balears i Pitiüses quan afirma que la campanya del «barco» va en contra de la declaració ideològica del partit.

2. En segon lloc, Joan Quetgles comet un error quan responsabilitza únicament Jaume Sastre i Pep Palou de la campanya realitzada a Mallorca, ja que aquesta va ser aprovada democràticament al comitè polític. Es tracta, doncs, d'una decisió compartida i legitimada pels òrgans democràtics del partit a Mallorca.

3. En tercer lloc, Joan Quetgles afirma categòricament que el «barco de rejilla» no és d'esquerres ni republicà sense argumentacions històriques o sociològiques que ho provin. Potser hauria d'explicar per què Emili Darder, el darrer batle republicà de Palma i militant d'ERB, va encapçalar l'any 1934 una manifestació en contra de la construcció d'una presó a Mallorca, per part de l'estat espanyol, amb el crit de «barco».

D'altra banda, ERC-Mallorca no ha inflammat mai «l'odi social» o els «odis ètnics», sinó tot el contrari, si és això el que Quetgles volia donar a entendre amb la cita de la pàg. 71 del llibre *Esquerra, República, Catalunya*. És bàsic saber que a Mallorca només les autoritats espanyoles o els col·laboradors nadius han inflammat i promogut l'odi lingüístic, l'espoli econòmic o el genocidi cultural. Precisament, la campanya va anar adreçada a les institucions, empreses, monuments, etc, que simbolitzen i evidencien l'opressió colonial espanyola que patim. Per tant, és importantíssim no confondre els termes ni, de cap manera, presentar les víctimes com a agressors talment sol succeir amb les dones violades. Així mateix, tant Josep Palou com Jaume Simonet van adreçar-se en diverses ocasions als immigrants espanyols residents a Mallorca, convidant-los a afegir-se al projecte independentista d'ERC: **Per aconseguir la independència, hem de mester els fills dels immigrants** (Simonet, *Baleares*, 7/5/95); **Els habitants de Son Gotleu són tan mallorquins com jo, només han d'integrar-se** (Simonet, *Diario de Mallorca*, 18/5/95); **Duim el barco de rejilla als estaments que perjudiquen Mallorca, no anam contra les persones** (Simonet, *Diario de Mallorca* 18/5/95); **Només és foraster qui ho**

“
A l'Estat espanyol, no li interessa la integració a Catalunya dels ciutadans castellano-parlants.
”

vol ser. Qui vol ser mallorquí ho és, hagi nat on hagi nat. No té res a veure amb el lloc de procedència, el sexe o el color de la pell (Simonet, *Diario de Mallorca* 18/5/95); **Actualment ser espanyol a Mallorca és una actitud personal. És foraster qui ho vol ser (...)** Si aquesta persona es vol integrar, aprendre el nostre idioma i participar de la nostra cultura automàticament, hagi nat aquí o no i sigui quin sigui el seu llinatge, passa a ser mallorquí (Palou, *Baleares* 21/5/95); **ERC diu que la campanya del barco de rejilla respecta la gent i va en contra de les institucions** (*El Día del Mundo*, 23/5/95); **Els qui no parlen mallorquí han de ser els primers interessats en la inde-**

“
Era necessari que qualcú diferenciàs nítidament els immignitzadors forasters.
”

pendència, perquè a Son Dureta només hi ha una porta, i tots patim la mateixa sanitat tercermundista (Palou, *Diario de Mallorca*, 23/5/95).

És evident, i aquestes declaracions bé ho demostren, que la campanya del «barco» no anava contra els immigrants sinó tot al contrari. Tanmateix, ha estat objecte de les més diverses manipulacions per part dels periodistes espanyolistes de la premsa mallorquina. No hi ha més mal entenedor que aquell qui no vol entendre. L'Estat espanyol, tal i com ha fet al llarg dels segles, vol continuar manipulant els immigrants. A l'Estat espanyol, no li interessa la integració a Catalunya dels ciutadans castellano-parlants; és més, com va dir l'any 1982 l'ex-cap del govern espanyol Calvo Sotelo, cal fomentar l'emigració de gent de parla castellana *por el sentimiento de españolidad que ello comporta*.

Aquesta és una de les estratègies d'Espanya, i per ventura impulsada per l'oligarquia de què tant parla Quetgles, per returar la independència. Calia que algú obrís el debat, i ERC-Mallorca ho ha fet de manera valenta i decidida quan ja era ben hora. Perquè no podem avançar amb una improvisació continuada i vacil·lant a cada passa. Perquè era necessari que qualcú diferenciàs nítidament els immigrants dels colonitzadors forasters. I s'ha anat tan directament al moll de l'ós, que ha retgirat moltíssim el règim colonial. D'aquí la contracampanya i la batalla informativa en contra d'ERC: Tenen por, els colonitzadors, que els mallorquins superin la por i l'autoodi i els senyalin amb el dit? Tenen por que els immigrants descobreixin l'engany secular de què han estat víctimes i es rebel·lin contra la metròpoli que els vol fer servir de quintacolumna i de carn de canó? El debat està servit; però que ningú no dubti de l'esquerranisme d'aquesta campanya, tal volta polèmica i sens dubte revisable i millorable en molts punts, però que només persegueix el benestar dels ciutadans i ciutadanes de Mallorca.

4. En quart i darrer lloc, Joan Quetgles en el seu article fa una lectura esbiaxada del congrés de sa Pobla, remarcant només «les diverses veus que feien crítica a

la campanya del barco de rejilla», sobretot la del prestigiós sociolinguista Bernat Joan; oblida, però, les diverses veus que feien costat a la campanya, els silencis sospitosos de militants com Tomeu Frau i absències notables com la de Joan Mir. Ho esment perquè la seva opinió, la de Joan Mir i la de Tomeu Frau, hauria enriquit encara més el debat. Tanta pressa com tenien durant la campanya, ja que acudiren a la premsa per denunciar-la, quan havia estat aprovada democràticament pel comitè polític, desconcertant una part de la militància i sobretot l'electorat. Ja em direu quina votera fa un partit que apareix dividit davant l'opinió pública per mor de dues persones que no respecten les decisions democràtiques! Potser és per aquí que cal cercar la raó del «fracàs electoral», si més no en part, que anuncia Joan Quetgles. Però, aquesta gent que tenia tanta pressa de fer mal durant la campanya, al congrés no va piular. Més simptomàtic és encara el silenci de Joan Mir, qui té diversos articles publicats sobre i a favor de «barco de rejilla». I va ser Bernat Joan qui, com caigut del cel, agafà la batuta per repartir estopa contra Josep Palou i la campanya del «barco». Val a dir que Bernat Joan coneixia d'antuvi a la perfecció la filosofia «barco». Així ho demostra el fet que prologàs el llibre *Un puput de cresta molla*. Curiosament, per paradoxal que pugui parèixer, Quetgles cau en la mateixa contradicció, com es pot demostrar: s'ha manifestat a favor de l'ús de termes com «foraster», «barco», etc. Tanmateix, ara sembla que això són figures d'un altre paner i que aquests personatges s'han girat la camisa o bé pateixen una profunda amnèsia.

Per acabar, com ja he apuntat abans, vull recordar que al congrés de sa Pobla hi va haver diverses intervencions a favor de la campanya encapçalada per Palou, entre elles, com és de suposar, la meua, la de Tomeu Mestre, la de Margalida Lledó, M. Antònia Font, etc. No va ser, com es pot desprendre de l'article de Quetgles, un congrés monolític en contra de Palou ni molt manco, i la lectura de l'acta amb les intervencions respectives, us en donarà fe. Ω

Un barco enfonsat

BERNAT JOAN I MARÍ, president de la gestora d'ERC-Balears i Pitiüses

En la situació de colonialisme que patim, no només som víctimes de la premsa espanyola, sempre a l'aguait per carregar contra l'independentisme català a Mallorca, sinó també —encara que potser això succeeixi només a nivell més individual— del sistema de correus que ens imposen els de l'altiplà, perquè, per desgràcia meua, es va perdre el número de *L'Estel* corresponent al 15 de juliol d'enguany, on Jaume Sastre em dedica una part substancial de la seva *Carn capolada*. Essent així, em vaig perdre dos plaers seguits: fruit de la lectura —sempre amena— de les paraules de l'autor de la bucòlica sèrie, i poder-li contestar en l'espai i el temps que haurien estat pertinents (encara que només sigui per respecte a les lectores i els lectors de *L'Estel*). Com que en Jaume Sastre sempre juga net, fou ell mateix qui, a finals del mes d'agost, posà en les meves mans, en una reunió d'ERC a Palma, l'exemplar corresponent d'aquell número.

Ho faré, però, tot seguit, assegurant també al públic lector de *L'ESTEL* que no dedicaré cap altre article a polemitzar amb Jaume Sastre, per molts que ell ens en pugui dedicar.

La capolada a què em referesc fa referència a la meua actitud —i a la de la majoria dels militants d'ERC a les illes Balears i Pitiüses, com es va demostrar abastament al congrés de sa Pobla— contrària a l'anomenada —pomposament— «Operació barco». Com que no ha estat públic, perquè la privacitat és la base de totes les societats secretes, em vaig oposar a la campanya dis-

senyada per la direcció d'ERC de Mallorca (a Eivissa, per descomptat, no ens hi vàrem sentir gens lligats, i férem la nostra feina de la manera que considerarem més pertinent) perquè la vaig considerar, no racista, com es podia dir a la premsa més general de Mallorca, sinó per manca de visió i d'intel·ligència. Mitja dotzena de persones en un comitè polític, per molt legitimitades que estiguin democràticament, no poden dissenyar una campanya que saben positivament que fins i tot farà fugir els més pròxims, sense aportar cap nova energia al procés cap a la independència dels Països Catalans.

Afirma en Sastre que l'equip de Josep Palou va mantenir una línia «honest, atrevida i, sobretot, coherent». No dubt que la línia fos honesta, perquè les persones que la dissenyaren hi creuen i consideren que deu ser més adequat per a ERC. «Atrevida», però, ja no és un qualificatiu adequat. Fou més que atrevida, irresponsable. D'una irresponsabilitat preocupant. Tan irresponsable que posà en perill, no ja la consolidació, sinó l'existència mateixa d'una opció política independentista a l'illa de Mallorca (i, no ens enganyem, per tant, a la resta de les illes).

Coherent també ho fou. Si més no amb la línia que el mateix Sastre proposa. Però per cap cantó no crec que fos coherent amb la línia d'ERC arreu del país.

Josep Palou i el seu equip devien creure que Mallorca és diferent, no perquè Mallorca ho sigui, sinó perquè ho són ells. Es tracta només d'un petit error de perspectiva.

La segona idea que se li pot discutir obertament a tot l'equip que dissenyà l'«operació barco» és que no ha estat un fracàs electoral. Que un partit com el nostre, que havia aconseguit de contemplar una certa implantació i de fer créixer la seva presència a les illes Balears i Pitiüses, hagi vist com es reduïa el seu nombre de vots, abans de poder aconseguir ni un sol càrrec institucional a tot l'arxipèlag, no ha sofert «un fracàs electoral» es pot dir només per dues raons: creure que els lectors són uns beneïts o gaudir d'un optimisme absolutament fora de test.

Que en Jaume Sastre faci un homenatge al president sortint, responsable formal de «l'èxit» d'ERC a Mallorca torna a ser coherent, en exclusiva, amb la pròpia lògica de qui escriu l'article.

Si no fos per aquests atacs de coherència, ens hauríem d'empipar quan l'autor de «Carn capolada» atribueix l'oposició de la majoria de la militància a l'«operació barco» a la nostra covardia «No vam saber preveure que (...) fessin figa d'una manera tan lamentable».

Crec que el que va succeir fou exactament el contrari: que al congrés de sa Pobla, on ens haguérem pogut acomodar als fets, vàrem actuar amb la valentia suficient com per posar els fonaments que evitaren que pixades fora de test com la de l'anterior direcció d'ERC es tornin a reproduir. És dur i complicat fer-se càrrec d'un partit en la situació en què l'han deixat en Josep Palou, en Tomeu

Presentació d'ERC a Artà (desembre del 1994). Josep Palou, Àngel Colom i Bartomeu Lliteres.

Mestre i en Jaume Sastre (amb fuga de militants, creixement nul, desactivació de seccions locals, lluita interna ferotge, pràctiques dubtosament democràtiques viçades temps ha, desconfiança interna, etc, etc). Però, en un acte de responsabilitat que crec que s'ha de reconèixer, en comptes de deixar que tot se n'anàs a rodar, hem agafat les regnes —esper que no sigui per gaire temps— d'ERC per intentar reconduir el partit pels viarans que li són propis. D'on surt un partit d'esqueres que no convida a la participació? I un partit que pretén recollir l'esperit republicà però que es basa en l'actuació de quatre caps, d'esquena a la militància general? I un partit català que veu Mallorca com una mena de taifa dubtosament catalana?

No és això companys, no és això. Insistesc: res de por, pura responsabilitat. Retornar ERC al lloc que li pertoca, per intentar que algun dia les nostres illes puguin formar part d'aquesta federació de països independents que serà, en el futur, la Nació Catalana.

En Jaume Sastre afirma que estic en la llista d'elogis de l'es-

panyolisme. Taxativament. Que em mostri on Alemany o algun dels seus ha escrit alguna frase elogiosa envers la meua persona. I si no la troba per enlloc, cosa que li passarà per molt bo que tingui l'arxiu personal, que actui en conseqüència. Opinar sobre allò que no és objectivable és una cosa, i escriure mentides n'és una altra de ben diferent.

Per acabar, i usant un to més lleuger, més d'acord amb el to estival —i tot esperant que no sigui ja tardor quan surti aquest article— comentaré dos arguments més del capolatge en qüestió:

Josep Palou és comparat amb Malcom X. Enhorabona. Però em sembla que Malcom X tenia la virtut de saber aglutinar la lluita de molts correligionaris seus, capacitat aglutinadora que si l'anterior direcció d'ERC de les illes va tenir, jo no he sabut veure per cap costat. Deu ser que, com que sóc eivissenc, conec Mallorca malament.

Segon argument: Eivissa ha tingut una actitud jacobina respecte de Mallorca. Ja ho val, o no?, per tancar l'article. Ω

NO BAIXI A PALMA

**ROTULOS
ARENAL**

RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR

DEL CARTELL MÉS SENZILL AL RÈTOL LLUMINÓS MÉS COMPLEX

...I A PREUS DE S'ARENAL!

C/ MILITAR, 242 (devora Correus) • S'ARENAL
TEL. 74 32 62

TeleStar

SERVEI TÈCNIC

TELEVISORS • VÍDEO • ANTENES
TOTES LES MARQUES

AVINGUDA SANT FERRAN, 45 • TELÈFON 45 04 76 •
07011 CIUTAT

NECESSITAM

promotors i promotores
de **L'ESTEL** de Mallorca
als diferents pobles i ciutats
de Mallorca

i de la resta dels Països Catalans

Telefonau al (971) 26 50 05

Amb nom i llinatges

MARGALIDA LLEDÓ I VALDEVIESO

És característica de gent concreta manifestar-se sempre mostrant cara i amb el nom per endavant. Aquesta qualitat no és excepció sinó premissa indispensable en tractar-se d'un partit polític: qui cara veu, cara honora.

Així i tot pot passar que qualcú que tingui això per no res o poca cosa —amb reiteració, gent de la progressia— pugui ofendre't pel fet de reduir-te a la condició d'anècdota o exabrupte en fer referència a paraules que has dites, sense afegir-hi el teu nom.

Més greu encara, si la persona en qüestió reinterpreta convenientment —a la seva manera, és clar— el teu discurs. El resultat és una referència minimitzadora, manipulada i irrisòria d'allò que tu has pronunciat en públic, donant la cara i amb l'únic sentit que avui i sempre ens pot fer bé el de la responsabilitat.

Un exemple? I doncs, en Joan Quetgles parlant d'esquerra Republicana i de mi mateixa a *L'Estel* de l'u de setembre passat. Enmig del seu article obri parèntesi i manifesta: «**Al congrés de sa Pobla, dins l'ardor de la controvèrsia, hi va haver una al·lotja «barco requillera» que va proposar el trencament amb ERC i la fundació d'un nou partit «barco-requiller» mallorquí.**» Tanca parèntesi.

És comprensible. La meua intervenció el molestà. I molt! No debades sortia —a posta i no fruit de la improvisació— del cercle argumentatiu que allà es volia establir. Un cercle fonamentat en afirmacions del tipus: la campanya del «barco» ha estat nefasta; s'ha de seguir la mateixa línia que ERC té al Principat; a cap banda no s'ha acceptat el «barco» com a estratègia de partit; en Pep Palou i en Jaume Sastre en són els únics responsables; no hi ha altra sortida que desfer allò que ha estat fet.

Com que no hi ha sord més gros que aquell que no hi vol sentir, de res no servia dir que la campanya, de caire clarament simbòlic per a qui ho volgués entendre, havia mallorquinitzat Esquerra i que això era positiu; que Mallorca viu una etapa de conscienciació nacional diferent de la del Principat, una etapa que demana altres estratègies —sigui la del «barco» encertada o no—; que el crit de «barco de rejilla»

va ésser acceptat pel congrés de Felanitx de l'any 1992; que la campanya del «barco» fou aprovada pel comitè polític corresponent dins la legalitat del partit; que per damunt de tot hem de sebre amb qui ens la jugam, perquè la batalla política per a qui vol la independència és dura i ho serà més quant més s'acosti l'objectiu.

Mallorca no pot renunciar a ésser-hi en peu d'igualtat, no pot consentir d'ésser un referent més o manco anecdòtic segons el corrent polític que bufi en cada etapa, perquè els polítics d'esquerra de Mallorca, els mallorquins d'esquerra, anam de bon de ver i de bon de ver hem d'ésser tractats. Si no és possible dins ERC d'arribar a un sistema federal que atorgui a cada federació la plenitud de competències, val més crear un altre partit amb els mateixos objectius polítics, amb un nom semblant o diferent, però que ens permeti d'establir les relacions clares i igualitàries que a hores d'ara hem de menester. I més envant ja ens trobaríem amb qui ens haguéssim de trobar. En aquest sentit anà la meua intervenció.

Com que som mestra de secundària, faig feina i visc a s'Arenal, he de tractar quotidianament amb alumnes, veïns i coneguts que són immigrants o fills d'immigrants. Val a dir que només entenen i fan cas dels missatges i les idees clares i valentes.

Les mitges tintes no funcionen amb aquells que no estan avesats a haver d'acotar el cap. S'hi senten atrets quan la catalanitat de Mallorca, l'autèntic caliu històric i social mallorquí, se'ls presenta sense embuts, sense pors. Llavors saben que hauran de triar. S'ha de triar entre ésser mallorquí o no ésser-ho. ¿Qui s'ha de voler incorporar a una nació que no es fa valer, que no demana decisions ni preses de partit per poder-ne formar part?

Tan sols aquells que militen dins l'espanyolitat més profunda no en voldran sebre res i faran tant com podran per embullar la troca. No són aquests, que integrarem. No són aquests. No ens confonguem.

Catalunya és Mallorca, com va dir Azorín. Alhora, cada bocí de Mallorca és Catalunya i els mallorquins n'hem de voler ésser capdavanters, com si tot depengués de nosaltres. Actuarem en nom propi, en veu alta, sense acotar el cap, sense demanar perdó a ningú i sense retre comptes a cap patró. I ho farem amb noms i llinatges. Amb nom i llinatges: d'acord, Joan? Ω

Rèplica a Joan Quetgles

ANTONI MARTIAÑEZ I LLITERES,
militant d'ERC-Manacor

No puc estar gens d'acord amb les crítiques fetes pel Sr. Joan Quetgles (*L'Estel* 1-09-95) en les quals considera incompatibles la línia política duita fins ara per la Federació Regional d'ERC-Mallorca i la *Declaració ideològica* del partit. Perquè encara és hora que el Sr. Quetgles ens faci saber quin apartat de la *Declaració ideològica* s'ha infringit. Que ens ho digui el Sr. Quetgles, quin article o articles no han estat respectats, en comptes de remetre's i de reproduir-nos fragments descontextualitzats del llibre d'Àngel Colom que no ve al cas. Au, vénga! Volem proves!

Com veim, tampoc no diu —ho silencia tant com pot— que «Barco de rejilla» no és un invent dels nostres dies ni de bon tros, sinó una expressió popular profundament arrelada a Mallorca. Bona prova d'això és que aquest crit de protesta, que alguns voldrien proscriure, fou un dels que més se sentiren a la manifestació encapçalada l'any 1934 pel batle de Palma per ERB, Emili Darder. Únicament ens ve amb l'excusa que «Barco de rejilla» no és un mot d'esquerres ni republicà. Ara només li falta dir que tampoc no és de Catalunya.

El Sr. Quetgles es pensa haver fet un ou de dos vermells quan declara que: **En Jaume Sastre va reconèixer que formava part de l'equip indestriable de Josep Palou**, i tant! I ara se'n tem? Si aquest senyor hagués estat al congrés de Manacor, on fou elegit per president Josep Palou, ja hauria observat que al seu programa s'anunciaven els membres que formarien el seu equip de treball, el qual estava format, per citar-ne alguns, per: Guillem Alemany, Joel Bagur, Rosa Calafat, Beatriu Defior, Antoni Llompart, Bartomeu Mestre, Antelm Pujol, Jaume Sastre...

Una gran incoherència, la del Sr. Quetgles, criticar els qui van dedicar-se a fer la feina i deixar anar els putes traïdors que únicament s'han dedicat a posar traves i emperons, a recórrer a la premsa forastera per exposar les seves diferències en temps d'eleccions. Perquè discrepar és del tot legítim i està molt bé; la qüestió és quan i on discrepes. Ω

La llengua i els funcionaris

A l'editorial del diari *Baleares* del 3 de setembre s'ha plantejat que exigir el coneixement de la llengua catalana a les proves d'accés al cos de funcionaris, és un fet discriminatori. Crec sincerament que aquest plantejament és absurd per diverses raons:

1. És un fet indiscutible que la llengua catalana és oficial a les nostres illes. L'oficialitat lingüística comporta, en els governs dels països desenvolupats, que els funcionaris han de saber parlar i escriure en la llengua del territori. Enlloc això no és cap trauma ni motiu de polèmica. Si qualcú la desconeix, l'únic que ha de fer és aprendre-la i no rebel·lar-se contra la realitat cultural del territori on viu.

2. Mai l'exigència d'uns coneixements, en aquest cas l'adquisició de la llengua, pot ser discriminatori per a ningú; només podria considerar-se discriminatori en el cas d'algun impediment de força major com per exemple un deficiència mental o algun tipus de trastorn transitori. Podríem parlar de discriminació si s'exigís qualque requisit genètic o biològic com podria ser el fet d'accedir a un lloc de feina pel fet de ser mascle o femella o tenir els ulls color canyella. El que vull dir és que l'adquisició d'uns coneixements no és un fet inex-

pugnable i per aquesta mateixa raó, tampoc pot ser discriminatori.

3. Tots aquells que pensen que exigir el coneixement de la llengua als funcionaris és discriminatori obliden quina és la principal tasca d'aquests: la de servei als ciutadans. No és discriminatori que un ciutadà no pugui expressar-se en la seva llengua perquè aquell que l'ha de servir no l'entén? Els funcionaris han de saber la llengua oficial precisament per això, per poder servir convenientment els ciutadans.

4. Tots aquells que consideren que és una imposició, discriminació, injustícia, etc... l'exigència de la llengua catalana és perquè no l'aprecien, ni els interessa aprendre-la. Quinze anys de «bona voluntat», d'aplicació passiva de la Llei de Normalització Lingüística només han servit perquè l'ús de la llengua catalana a Mallorca hagi disminuït considerablement. Per aquesta raó els qui apreciam la llengua del país a on vivim, només veim viable la via de l'exigència. Aprèn la llengua, optaràs a un lloc de feina i així demostraràs ser un dels nostres. Aquesta és la veritable via de la integració.

Per això ha de ser un fet natural i sensat, exigir al senyor Berastain, al senyor José Ramón Ahicad i a tants altres, que aprenguin la llengua de la comunitat per a la qual fan feina i per la qual són retribuïts. D'aquesta manera tindran més consciència de formar part d'una comunitat autònoma amb llengua pròpia i per tant, diferenciada de la resta de comunitats que no la tenen. **Pep Lluïl i Mas, Ciutat** Ω

El fangar d'en Joan Quetgles

JOSEP PALOU

Estic molt sorprès dels darrers articles d'en Joan Quetgles a *L'Estel*, que representen un gir de cent vuitanta graus comparats amb els que escrivia en les seves primeres col·laboracions de *S'Arenal*. El 15 de febrer de 1992, per exemple, ell mateix carregava contra el PSM per haver acusat aquest periòdic de «racisme, xenofòbia i feixisme», i afegia: «**Què passa? ¿Que és prohibit de publicar a la premsa aquelles paraules que són d'ús corrent a Mallorca, com «foraster», «gitano» en sentit pejoratiu, «barco de rejilla» en sentit de persona no integrable que val més que se'n vagi, «espanyol» i «espanyolada» en sentit pejoratiu, etc?**» Després de la campanya autonòmica d'ERC, ara que ha tastat els atacs dels periodistes i polítics espanyols, opina tot el contrari. Si això no és fer figa i una reculada com la Seu, que faci el favor d'explicar-m'ho.

Però més enllà d'analitzar la manca de coherència d'en Quetgles, el que m'interessa és contestar algunes afirmacions del seu article *Esquerra, República, Catalunya* (*L'Estel* núm. 322):

1) En Quetgles qualifica la campanya del barco de rejilla de «**muntatge que varen organitzar En Palou i En Sastre**». Això no és així en absolut. El disseny de la campanya autonòmica de Mallorca fou aprovat pel comitè polític regional d'ERC, elegit democràticament pels militants de la Federació. De la mateixa manera, les agrupacions de Menorca i Eivissa planificaren les seves respectives campanyes.

2) Diu també que «**El barco de rejilla ni és esquerrà ni republicà**». És una opinió molt discutible. El 10 de març de 1934 es va fer una manifestació a Palma per protestar contra un projecte de construcció de colònies penitenciàries a les nostres illes. La va encapçalar Emili Darder, batle per Esquerra Republicana Balear, i els testimonis de l'època recorden que s'hi va cridar **Barco de rejilla**. Al butlletí intern de la Federació d'ERC d'octubre de 1994 es publicà un escrit al respecte.

3) Es lamenta de la «**manca de debat ideològic al si de l'organització regional**». Aquesta és una queixa totalment injustificada. Per estatuts, es convoca un

congrés federatiu almenys una vegada cada any, on es poden presentar les ponències ideològiques que es desitgin. Així mateix, els comitès polítics locals i regionals d'ERC celebren reunions ordinàries mensualment, obertes a la participació de tota la militància.

4) En Quetgles m'acusa de fer-me l'escàpol. Diu que «**per estrany que us pugui semblar, no he tingut cap discussió sobre el tema del «barco» ni amb En Palou ni amb En Sastre. Esper que qualche dia ho aconseguiré**». Rept des d'aquí en Quetgles que digui quan he defugit algun intent seu de parlar d'aquest o de qualsevol altre tema. No cal dir que estic disposat a parlar-ne quan ell vulgui.

5) Segons l'ordre en què està redactat el seu escrit, sembla afirmar que arran de les «**veus que feien crítica a la campanya**» i a la «**intervenció clara i dura**» d'en Bernat Joan al congrés de sa Pobra, «**en Josep Palou va haver de presentar la dimissió**». Fals! Si no em vaig presentar a la reelecció, tal com vaig dir al congrés abans que parlàs qualsevol altre militant, fou perquè no estava disposat a liderar un projecte polític amb la presència de genteta com **Joan Mir, Bartomeu Frau o Miquel Vives**, sempre amb la ganiveta a punt per clavar-te-la a l'esquena quan menys t'ho esperes. Tinc a la disposició d'en Quetgles les vint-i-tres signatures que tenia preparades per si creia oportú presentar la candidatura. Pel que fa a la intervenció d'en Bernat Joan, em va semblar la d'un militant del PSM; el seu discurs va ser el del possibilisme, la por i la renúncia a dir la veritat. I a mi, amb arguments com aquests, ningú no em fa dimitir.

6) En Quetgles opina que ERC va tenir a Mallorca un «**fracàs electoral**». Jo no ho consider així. Per començar, no tenim la referència d'altres eleccions municipals i autonòmiques, perquè han estat les primeres en què hi hem participat. Cap partit no compara aquests resultats amb els de les eleccions espanyoles o europees, perquè hi concorren circumstàncies molt diferents. En el nostre cas, condicionants amb la reforma electoral del 5%, el fet de presentar encara poques llistes municipals, que «arrosseguen» el vot de les autonòmiques, i el mal anomenat vot útil, que ha fet que

66

La definició de «foraster» que es va fer durant la campanya s'ajusta perfectament a la Declaració ideològica d'ERC

99

molts votants que es diuen independentistes hagin optat per un partit regionalista espanyol com el PSM, han afectat negativament a ERC. Però el factor decisiu ha estat la crítica pública, dins la premsa forastera i en plena campanya, de militants com **Mir o Frau**; això ha estat el que ens ha desacreditat davant l'electorat.

7) Continua en Quetgles dient que «**amb els seus «forasters» i el seu «barco» se situen escandalosament fora de la línia política bàsica d'ERC**», i que això «**és negar punts bàsics de la Declaració ideològica d'Esquerra Republicana**». Per no repetir un cop més el que ja s'ha dit altres vegades, remet en Quetgles al capítol 18 de *Carn capolada*, de Jaume Sastre (*L'Estel* núm 318, 1-7-95, pàg. 11) i al meu article *Ara més que mai: Vatualmón de forasters!* (*L'Estel* núm 321, 15-8-95, pàg. 6), on s'explica que la definició de «foraster» que es va fer durant la campanya s'ajusta perfecta-

ment a la *Declaració ideològica* d'ERC on es defineix què és un català. Si en Quetgles no hi està d'acord, que no es limiti a afirmar-ho. Que ho argumenti!

8) Allò que en Quetgles s'entesta a denominar «la nova declaració d'En Sastre i En Palou», segons ell «**no ha estat aprovada a cap Congrés d'Esquerra Republicana**». Doncs bé, al Congrés de Felanitx de 31 d'octubre de 1992 es va aprovar per àmplia majoria una ponència electoral que contenia les següents paraules, contra les quals no es va presentar cap esmena:

«*Totes les ciutadanes i tots els ciutadans de les illes Balears i Pitiüses, sense discrim, poden participar en (i de) el nostre projecte. Alguns han advertit que a les illes, especialment a Mallorca, existeix una anticatalanisme sociològic. Els qui això fan notar, haurien d'explicar el rebuig primari de les classes populars mallorquines contra tot allò que és foraster. Cal fer notar, en aquest punt, dos factors importants. Un, el significat de foraster com a sinònim d'espanyol, com explicava fa més de setanta anys Antoni Maria Alcover. L'altre aspecte és la reflexió sobre el caràcter transitori i eventual de foraster com un ofici que s'exerceix mentre es manté una actitud colonialista, contrària a la llengua, cultura i territori. Antoni Maria Sbert i Massanet, fundador del nostre partit, quan va ser ministre de Cultura de la Generalitat, amb Lluís Companys, enviava aquest missatge als mallorquins: **Mallorca, terra de pau, sang de catalans, llengua de Ramon Llull, presonera de forasters que no t'estimen, ni et coneixen ni et volen** (...).*

«*Contra aquesta actitud s'ha congriat amb els segles un crit de defensa. Un clam similar al que la gran majoria de pobles colonitzats han aixecat contra els seus espoliadors. Tots els Pobles, quan inicien el procés de la seva emancipació nacional, han de denunciar l'ocupació del seu territori encara que, d'immediat, es produeix un efecte ben curiós: són acusats de racisme, de nacionalisme exacerbant i d'agressió per part de qui, en realitat, haurien d'assumir aquests adjectius.*

«*No hem de voler amagar la realitat, per un fals complex d'in-*

*ferioritat, sinó encarar-la. És en aquest punt quan agafa sentit el vers **Endarrera aquesta gent! del nostre himne, Els segadors. Els exemples són clars. El crit de Ghandi: **English out of India**, el dels argelians: **Les français a la mer!**, el dels vietnamites: **Yankee go home!**, no difereixen gaire del nostre **Barco!** Els traumes nacionals, talment l'esquizofrènia, no es curen amb mentides, silencis o mitges veritats. Vol dir aquest **Barco!** que ens posicionam en favor dels nostres drets culturals, lingüístics, històrics i nacionals i que convidam a totes les persones que viuen i treballen a la nostra geografia que s'incorporin a la defensa d'aquests drets, en plenitud i sense restriccions. Les agressions i l'espòli no distingeixen sobre llocs de naixença, les mancances dels serveis públics no separen els orígens culturals... per això, el discurs d'ERC va adreçat a tota la ciutadania.»***

Aquest text fou incorporat íntegrament al programa que va presentar la meua candidatura al congrés de Manacor de 8 d'octubre de 1994, que resultà elegida.

9) Ens retreu a Sastre i a mi que no diguem res a *L'Estel* «**de les invalidacions que els hi fan des del congrés de sa Pobra, dels militants, de la pròpia Direcció Nacional**». Anem a pams. Els qui han d'explicar les invalidacions que ens fan, si volen, han de ser els autors de les mateixes. Si no ho fan deu ser perquè no van sobrats d'arguments. Quant a la Direcció Nacional, li record que als congressos de Felanitx i de Manacor hi eren presents, respectivament, en Xavier Bosch i en David García d'Enterria, secretaris d'organització d'ERC, i no feren cap observació respecte a aquesta qüestió.

En Joan Quetgles diu que en Sastre i jo, que no hem fet sinó treballar en la línia marcada pels òrgans del partit democràticament elegits, com tots els militants que varen participar en la campanya, ens hem «**aficat dins un fangar**» i no en podem sortir. A mi em sembla que el qui s'hi ha ficat és ell, i fins a les orelles. Desinformació, incoherència, tergiversacions, manca d'arguments. Aquests són els febles fonaments que sustenten el seu darrer article. Esper que la pròxima vegada s'hi miri un poc més. Ω

66

El disseny de la campanya autonòmica fou aprovat pel comitè polític regional.

99

Carn capolada (22) Bernat Joan, l'Aina Moll d'ERC

JAUME SASTRE

En un article publicat en aquest mateix número de *L'Estel* i que du per títol **Un barco enfonsat**, els lectors podran comprovar com Bernat Joan qualifica el meu llenguatge de **bucòlic**, desqualifica la campanya del barco per **irresponsable, pixada fora de test, per manca de visió, d'intel·ligència** i per constituir un **fracàs electoral**. També afirma que no tornarà a polemitzar amb mi, això després de llançar contra Tomeu Mestre, Josep Palou i jo mateix un grapat d'acusacions molt greus sense aportar cap prova ni una: **fuga de militants, creixement nul per cap altre cantó, desactivació de seccions locals, lluita interna ferotge, pràctiques dubtosament democràtiques viciades de temps ha, desconfiança interna, etc.** Bé, posem fil a l'agulla:

1. *Carn capolada*, una sèrie **bucòlica**? Llegim a la *Guia de consulta ràpida de Literatura* (1994) de Jordi Tiñena: **Bucòlic: De tema pastorívol. Té l'origen en la literatura clàssica i fou àmpliament usat durant el renaixement. En els poemes bucòlics, el poeta posa els seus sentiments en llavis d'uns pastors, totalment idealitzats. Jo preguntat, des de quan als ulls de Bernat Joan el meu llenguatge és bucòlic? Perquè altre temps aquest bergant pensava d'una manera ben diferent: Estic molt content d'esser col·laborador de S'Arenal. Crec que els atacs sistemàtics que hi ha hagut en contra demostren que S'Arenal és el que ha d'esser un mitjà de comunicació, és a dir, un instrument de difusió d'idees, malgrat que aquestes idees incomodin una determinada gent. Però ja se sap, com es diu habitualment: si els pica que es gratin** (15.IX.92).

2. La campanya del Barco és **irresponsable**, i una **pixada fora de test per manca de visió i d'intel·ligència**. Francament, Bernat Joan hauria d'anar més en compte a l'hora de triar els adjectius per desacreditar l'«operació barco» perquè hi ha crítiques que en comptes de fer mal als seus destinataris posen en evidència qui les fa. Aquest és el cas d'**irresponsable**, una floreta molt bona de desactivar si hom recorda que, quan l'any 1981 Heribert Barrera va fer un acte de valentia

i va equiparar la situació colonial de Catalunya a la de Gibraltar, Julián Lago, des de la revista *Interviú* li va etzibar: **Nosotros podemos pensar en las muchas afinidades que hay entre Barrera y los monos de Gibraltar**. Tot seguit Lago escopia contra Barrera els següents impropis: **gagá, irresponsable, saltimbamqui, políticamente galáctico, estrambótico y dislático** (el subratllat és meu). Això per no recordar que quan Àngel Colom, aleshores portaveu de La Crida, va denunciar l'any 1985 l'**actitud colonitzadora per part del PSOE**, aleshores va sortir el botifler Raimon Obiols i va contestar des d'*El País* (27.IV.85) qualificant *La Crida* d'**aquests quatre xavals esbojarrats que gaudeixen d'un dispositiu comunicacional formidable** (el subratllat torna a ésser meu).

Bernat Joan ha fet els ous en terra d'una manera sorprenent. Però bé, ja que ell gosa presentar-se com un compendi de saviesa i s'atreveix a tractar els seus companys de partit de **mancats de la més absoluta intel·ligència**, m'atreveixo a suggerir-li la lectura del llibre de memòries del botifler Francesc Cambó on podrà comprovar que els desqualificatius que aquest col·laboracionista va dedicar al fundador d'ERC, Francesc Macià, són iguals als que ell ha emprat contra nosaltres: **Està boig, està boig! (...) Francesc Macià, a qui ningú no prenia seriosament els primers anys de la Dictadura, quan feia ridícules maniobres als voltants de París, s'havia convertit en un símbol. (...) El Govern espanyol, quan li va negar el permís per entrar a Espanya, va augmentar el seu prestigi entre els caps calents i les masses revoltades. (...) Macià, al fons del qual hi havia una immensa quantitat d'infantilisme (...) Aterrits, des de Madrid enviaren en un avió Fernando de los Ríos, Lluís Nicolau d'Olwer i Marcelino Domingo, per convèncer Macià que el que estava fent era una pura follia, etc.**

Ai, Bernadet, Bernadet! Com és possible que la teva suprema intel·ligència ignori que la proclamació de la República Catalana feta dia 14 d'abril de l'any 1931 per Francesc Macià o la del

6 d'octubre de 1934 feta per Lluís Companys van rebre per part de Cambó el qualificatiu d'**acte insensat**. Doncs això mateix, Bernadet, és increïble que ignoris que sovint és la «imprudència» el que fa avançar el món. També és inaudit que hagi oblidat aquella frase tan repetida d'en Jordi Carbonell: **Que la prudència no ens faci traïdors!** Ai, Bernadet, però què t'ha passat? Quin estrany beuratge t'has fotut perquè ara facis tot el contrari d'allò que has anat predicant durant tots aquests anys?

3. A l'inici del seu article, Bernat Joan, adverteix que no dedicarà cap altre article a **polemitzar amb Jaume Sastre**. Normal! Com ha de polemitzar si està carregat de contradiccions? Com pot mantenir un debat si és presoner de les seves paraules? I com que, a mi, sí que m'agrada donar proves, tot seguit reproduiré uns mots de Bernat Joan datats dia 1 de gener de l'any 1992 que corresponen a un article en el qual analitzava la via irlandesa cap a la independència d'on n'extreia tres lliçons que podien ajudar, segons ell, l'independentisme del PP.CC.:

1. **Concentrar en el punt de mira de la pròpia lluita els òrgans de poder de la potència colonitzadora que impedeix la independència de la nostra nació.**

2. **Estalviar-se els dards enverinats contra els grups o persones que exerceixen una crítica més dura i radical contra el sistema de dominació espanyol que hem de sofrir els catalans a ca nostra mateix.**

3. **Marcar clarament les diferències amb els aliats de la potència ocupant i no establir-hi, sota cap condició, cap tipus d'aliança.**

Si s'analitza l'actuació recent de Bernat Joan sota la llum d'aquests tres punts, hom comprova com hi ha una contradicció total entre el que propuganava i el que en aquests moments està fent. Abans deia que no s'havia d'establir cap tipus d'aliança amb els aliats de la potència ocupant; ara cerca el pacte amb els companys del camarada Julio Anguita, el califa d'*Izquierda Unida*. Abans criticava els negres Tio Tom (el PSM i Aina Moll) perquè llançaven els seus dards enverinats

contra els grups o persones que exerceixen una crítica més dura i radical contra el sistema de dominació espanyol; ara, ell s'ha travestit d'Aina Moll i s'omple la boca de crítiques contra l'«Operació Barco de Rejilla»; una iniciativa que, mirau per on, encaixa perfectament amb el punt núm. 1: **Concentrar en el punt de mira de la pròpia lluita els òrgans de poder de la potència colonitzadora**. Efectivament, això és el que vàrem fer duent un barco a Hisenda, el MEC, la premsa, etc. Ai Bernadet, Bernadet! Qui t'ha vist i te veu ara!

A hores d'ara Bernat Joan ens ha tornat una Aina Moll, un fotut negret Tio Tom que, tot i que reconeix que la campanya del barco no és racista: **la vaig considerar no racista**, ara se le carrega amb tot els retrets típics, del negret Tio Tom: **això no és convenient, ara no convé, és poc intel·ligent, això ens durà problemes**, etc. En sociolingüística, Bernat Joan ha desmuntat el discurs d'Aina Moll dient que és un discurs acomplexat i a la defensiva que basa la seva estratègia a «evitar» el conflicte i que persegueix la «paç dels cementeris». Doncs bé, traslladat això al terreny de la campanya electoral, ara Bernat Joan ha fet d'Aina Moll propugnant un discurs autoflagel·latiu, per dir-ho en paraules

seves: **clarament patològic, anormal, malsà des del punt de vista de la dignitat de persones humanes. (...) Potser aquesta actitud autopunitiva constitueixi el primer símptoma de colonització assimilada (o en procés d'assimilació)** (*S'Arenal* 15.IX.91).

4. Bernat Joan m'acusa de dir mentides i em desafia perquè trobi una frase d'Antonio Alemany elogiosa envers la seva persona. Aquí Joan fa la trampa de treure les meves paraules de context, cosa que es desmunta fàcilment tornant-lo a reproduir: **El Sr. Joan Mir i el sector d'ERC (Bernat Joan, Prats, Bartomeu Frau, Magdalena Aguiló, Miquel Vives, etc.) que van reben-tar des de dintre l'Operació Barco...** Naturalment Antonio Alemany no va donar l'enhorabona a tots els implicats en el complot per la senzilla raó que en aquells moments no podia saber tots els seus noms. Ara bé, Joan Mir era la punta més visible de l'iceberg i quan va felicitar Mir, per extensió –i d'aquí que vaig posar Bernat Joan i companyia dins un parèntesi– també donava l'enhorabona als qui com Bernat Joan, des de l'ombra, aprofitaren l'ocasió per tirar la pedra i amagar la mà.

5. El més preocupant de l'article de Bernat Joan no és, però, la seva claudicació vergonyosa.

MOSSEGADES

El nou llibre de
Jaume Sastre

280 planes
122 fotografies
586 notes a peu de pàgina
600 persones citades
amb noms i llinatges

El trobareu a les següents llibreries: **Palma:** Quart Creixent, Embat, Tótem, Llibres Mallorca, Jovellanos, Jaume de Montsó i Aloma. **Inca:** Espirafocs. **Manacor:** Leo.

Demandes fora de Mallorca: contrarrembors a l'apt. de Correus núm. 124 (07600) Palma

El que més m'ha inquietat és el tuf antidemocràtic que destil·len els seus mots quan s'atribueix, així, per la cara!, el suport de la majoria de militants d'ERC a les illes Balears i Pitiüses. Això és exactament el mateix que ja va fer l'esquirol Joan Mir qui, després de perdre el congrés de Manacor, es va autoqualificar com el portaveu de la **immensa majoria de militants**. Inquietants, però també molt contradictòries són les paraules de Bernat Joan quan, per un cantó ens acusa sense proves a Josep Palou, Tomeu Mestre i a mi de **pràctiques dubtosament democràtiques viciades de temps ha**, quan ell en persona i al mateix article es carrega la democràcia interna d'ERC quan amolla: **Mitja dotzena de persones, en un comitè polític, per molt legítimes que estiguin democràticament, no poden dissenyar una campanya**. Això és molt bèstia! Tan bèstia que me sembla que Joan no ha calculat les conseqüències de les seves paraules. Com pot un demòcrata afirmar això? És que Bernat Joan vol convertir ERC en un partit dictatorial on hi ha una eminència grisa que dicta i els altres obeeixen? Afortunadament les mentides tenen les cames curtes i aviat es posen en evidència. Fixau-vos com Joan en el mateix article cau en la contradicció, per un cantó, d'acusar-me de **pràctiques dubtosament democràtiques**, quan per un altre a l'inici de l'article afirma: **Com que en Jaume Sastre sempre juga net, fou ell mateix...**

6. La teringa de contradiccions no s'atura aquí. Dins el mateix article n'hi ha un parell més com un cove de grosses. Veiam: per un cantó, Bernat Joan afirma: **em vaig oposar a la campanya dissenyada per la direcció d'ERC de Mallorca (a Eivissa, per descomptat, no ens vàrem sentir gens lligats a l'«operació barco», i férem la nostra feina de la manera que considerarem més pertinent)**. Molt bé! A mi, aquest criteri em sembla molt encertat i això és el que intentarem fer a Mallorca. La diferència està en el fet que mentre nosaltres deixarem fer feina tranquils els eivissencs amb la seva iniciativa de plegar-se amb els espanyols d'**Izquierda Unida**; ells, en canvi –Bernat Joan, Prats, Josep Costa– es van dedicar a ficar el nas allà on no els havien demanat. Aquesta és la gran diferència. Des de Mallorca hem tingut un tarannà federal i respectuós, mentre des d'Eivissa Joan i companyia han exhibit un

tarannà prepotent, jacobí i intervencionista. I per si amb això no n'hi hagués prou, ara resulta que Bernat Joan –com un vulgar comissari polític estalinista– ha desembarcat a Mallorca amb la finalitat de –per dir-ho amb paraules seves–: **fer-se càrrec del partit (...) hem agafat les regnes (...) per retornar ERC al lloc que li pertoca**. I aquest tipus es diu demòcrata! En fi, és increïble! A Eivissa poden fer l'estratègia que considerin **més pertinent**, i no són una taifa catalana; en canvi si a Mallorca feim el que consideram més pertinent, aleshores surt en Bernadet i ens acusa amb tot el morro d'aquest món de veure **Mallorca com un taifa dubtosament catalana**. Increïble!

7. Més coses: l'article de Bernat Joan està farcit de mentides fetes des de la ignorància o la desinformació, realitzades via Magdalena Aguiló (presidenta de les JERC). Tot seguit demostraré amb pèls i senyals que Bernat Joan, d'Eivissa estant no, en té NI PUTA IDEA, ho repetesc, NI PUTA IDEA de la situació d'ERC-Mallorca. Veiam: ens acusa a Mestre, Palou i a mi de la fuga de militants quan resulta que des l'elecció de Josep Palou com a president (octubre 1994), s'ha incrementat el nombre d'altres. Ens acusa de desactivar seccions locals quan resulta que des de l'octubre de 1994 el secretari general, Àngel Colom, va venir a inaugurar les seccions d'Artà (2.XII.94) i de sa Pobla (24. II.95). Ens acusa de lluita interna ferotge quan la realitat és que vam oferir a Joan Mir esser el cap de llista de Ciutat a les municipals i aquest ens va dir que no perquè ben segur ja estava planejant el sabotatge. Ens acusa d'actuar d'esquena a la militància en general quan, per exemple, la qüestió del barco es va aprovar en el comitè polític de dia 4 de maig amb l'únic vot en contra de Tomeu Frau de Manacor, i l'eslògan de les autonòmiques es va escollir en l'Assemblea oberta a tota la militància de dia 18 de febrer. Ens acusa de creixement nul quan resulta que a les eleccions de l'any 1991, ERC no va presentar cap llista municipal i a les d'enguany hi ha hagut llistes a Ciutat, Inca, sa Pobla, Manacor, Artà i Maria; etc, etc.

8. Arribat a aquest punt, vull entrar a rebatre a fons l'acusació de fracàs electoral que ens imputa. I començaré fent una cosa elemental que no ha fet ell: aportar xifres. A les eleccions espanyoles de maig de 1993 ERC va treure a Balears i Pitiüses: 2.848 vots, xifra que avui consisteix el seu

Presentació de la nova secció d'ERC a Artà (2 de desembre de 1994).

sostre electoral. En aquella ocasió va encapçalar la llista Bartomeu Mestre i la campanya va comptar amb un pressupost de dos milions de pessetes que van servir, entre d'altres coses, per inserir publicitat a la premsa i publicar una llista de suport. Aquell any va esser la campanya d'Àngel Colom i l'helicòpter i el míting central fou celebrat a la Sala Mozart de Ciutat on Joan Mir davant tots els assistents va exclamar el crit barco. L'any següent hi va haver eleccions europees i amb un pressupost ja molt reduït la xifra de vots va davallar –tot i anar a Eivissa coaligats amb ENE– fins als 2.350. Aquest cop l'acte central a Mallorca el va protagonitzar Pilar Rahola a l'Hotel Palas Atenea de Ciutat. L'any 1995, ha estat l'any de les municipals i autonòmiques i la xifra de vots obtinguda ha estat de 2.040. La lectura parcial i interessada que ha fet Bernat Joan, Joan Quetgles i companyia ha estat parlar de fracàs electoral i donar la culpa al «barco de rejilla». Així, sense més ni pus, sense matisar i sense analitzar una mica a fons els resultats. Segons la meua opinió, però, Joan i Quetgles s'han oblidat d'una sèrie de factors molt importants que han incidit en els resultats electorals:

A. Despeses de campanya. Enguany ERC-Balears i Pitiüses han hagut d'afrontar la campanya municipal i autonòmica amb 500.000 pessetes, xifra que no ha estat suficient ni per pagar les paperetes de vot i molt manco per posar anuncis a la premsa o publicar una llista de suport.

B. Mesos abans de les eleccions, el PP va pujar el percentatge per entrar al parlament del 3% al 5% amb la finalitat última de

deixar fora UM. Això vol dir net i pelat que la xifra de vots per entrar un diputat al Parlament va passar de 7.000 a uns 14.000, amb la qual cosa, vist el sostre electoral d'ERC de 2.848 vots, passar a obtenir 14.000 d'un sol cop semblava molt lluny. No hi ha dubte que el factor «vot útil» en aquesta ocasió ha anat contra ERC i la resta de partits a hores d'ara encara minoritaris.

C. A Mallorca, durant l'últim any i a causa sobretot de l'actitud prepotent de Gabriel Cañellas, es va anar creant un clima general dins la resta de partits (PSOE-PSM-UM) de tots contra en Cañellas. Fixem-nos que l'únic lloc on el PP ha perdut la majoria absoluta ha estat a Mallorca mentre l'ha mantinguda a Eivissa i a Menorca. Avui el PP ja no controla el CIM.

D. Per si ERC ja no tingués prou factors en contra, resulta que durant la campanya electoral un grapat d'esquirols va a la premsa espanyola per desqualificar els seus companys de partit amb la qual cosa aconsegueixen que l'únic titular de primera pàgina que vam tenir a Mallorca durant la campanya va esser: **La campanya «barco de rejilla» ha desatado divisiones internas en ERC. Algunos la califican de «grave desviación ideológica»** (*El Día del Mundo* 20.V.95) ¿Us imaginau què hauria passat si l'aferr Carles Bonet - Pilar Rahola, en comptes de passar el mes de gener, hagués rebenat damunt els mitjans de comunicació deu dies abans de les eleccions? ¿Tindria ara ERC dos regidors a l'Ajuntament de Barcelona? Pots pensar! Però no, tant en Joan com en Quetgles encara és l'hora que hagin condemnat públicament els esquirols que van anar a la premsa.

Conclusió: a la vista dels fets i després d'analitzar-los en fred, la campanya del «barco», a Mallorca i a diferència del que diuen Bernat Joan o Joan Quetgles, segons la meua opinió no ha estat un fracàs, sinó que, tenint en compte com han rodat les coses, ha estat un èxit per tres raons: 1. Perquè amb uns mitjans econòmics summament precaris hem aconseguit fer-nos conèixer i crear debat, coses prèvies –sembla absurd haver-ho de recordar– a recollir vots. Aquí cal advertir que si tenim en compte les despeses de campanya electoral declarades pel PSM –35 milions– i la dividim pel nombre de vots obtinguts, resulta que cada vot del PSM surt a 1.200 pessetes, mentre que si feim la mateixa operació resulta que cada vot d'ERC a Balears i Pitiüses ha sortit a un cost de 250 ptes. Per a mi és evident que, si volem fer la independència, primer hem de fer vots, i si volem fer vots, abans hem de canviar la mentalitat d'esclau per una mentalitat lliure, i per canviar el xip mental espanyolista per un de català és imprescindible començar per provocar el debat 2. Perquè hem aconseguit mallorquinitzar la imatge d'ERC i connectar amb el llenguatge popular del nostre poble amb un llenguatge clar i decidit. I 3. Perquè malgrat les travetes i el sabotatge dels esquirols –a Manacor, per exemple, el grupet d'en Frau no van posar les paperetes d'autonòmiques dins els sobres– hem aguantat amb dignitat les escameses sense recular una passa.

I acab: al congrés de sa Pobla, a Bernat Joan se li va escapar una frase molt reveladora quan va exclamar: **Sort que la campanya del barco no ha anat bé!** Voleu dir que tot el que ha passat ha estat una simple qüestió de sort? No, de cap de les maneres. Com més temps passa, me reafirmo en l'opinió que res del que va passar durant la campanya no va esser fruit de l'atzar, ans al contrari, les feines van estar ben repartides: mentre uns (Mir, Frau i companyia) espolsaren les ametles, ara Bernat Joan desembarca a Mallorca per collir-les, no sabem en benefici de qui.

P.S.: Bernat Joan ha afirmat solemnement que no fa comptes dedicar cap altre article a polemitzar amb mi. Després d'aquest escrit tan «bucòlic» que acabau de llegir, estic convençut que prest o tard Bernat Joan es contradirà una vegada més i en un fòrum o altre, tornarà a polemitzar amb mi. Ω

Resposta a Joan Quetgles

BARTOMEU MESTRE

En el número 322 de *L'Estel* (1-IX-95), Joan Quetgles, signant com a professor de Filosofia, entra a sac contra la campanya del «barco» que atribueix a una hipotètica «línia política de Josep Palou i Jaume Sastre». La quantitat d'afirmacions incorrectes m'obliga a la resposta. El fet de trobar-nos en període pre-congressual (i no enmig d'una campanya electoral) confereix llicència a un debat que, d'altra manera, Quetgles hauria de circumscriure a l'àmbit intern.

L'autor mostra una manca absoluta d'informació sobre el

1934 encapçalà el batle de Palma, Emili Darder i Cànaves, sota el crit de «barco de rejilla!» (aquí és la primera vegada que hi trobam el complement) convocada per protestar contra l'acord del govern espanyol d'instal·lar una colònia penitenciària a Mallorca que, gràcies a la resposta del batle (*d'esquerres i republicà!*), no es va realitzar mai. En un futur proper detallaré l'ús reiterat del terme que va fer, des de Barcelona, el mallorquí Antoni Maria Sbert i Massanet (*d'esquerres i republicà*), un dels fundadors d'ERC l'any 1931. Un mínim de

discurs de l'enemic. Així ha passat sempre en qualsevol procés d'emancipació.

Un referent permanent per a qualsevol català és el cas de Francesc Macià que, pos la mà al foc amb els ulls clucs, s'entusiasmava amb la campanya del «barco», com podreu deduir. El seu principal biògraf, el poeta balaguerí Josep Carner-Ribalta, explica com Macià fou *durament qüestionat per sectors nacionalistes aparentment radicals (Daniel Cardona i Manuel Massó) que el qualificaven de visionari i d'il·lús però, en el fons, Macià*

(New York, Harper Brothers). Un poc de Cultura, si us plau!

Deixant al marge, però, les tendencioses ocultacions (no es manipula només escrivint, sinó també callant) vull esvaïr la principal afirmació: no existeix cap nova *Declaració* (Quetgles l'escriu en majúscula) *d'En Sastre i d'En Palou*, sinó el respecte escrupolós a les ponències del congrés de Felanitx d'octubre de 1992 (aprovaes per unanimitat) on s'argumentava el tema del «barco!» quan els acusats (ni Quetgles) no militaven. Des d'aquell congrés, els dirigents del partit a Mallorca (Santandreu, Mir, Oliver...) exposarem repetidament el significat i en reivindicarem l'ús legítim. D'altra banda, Quetgles no demostra cap vulneració de la *Declaració ideològica* d'ERC simplement perquè no hi ha cap contradicció. Ben al contrari: ho referma la definició sobre qui és català. Per això, mesclant ous amb caragols, s'aferra al posicionament del partit sobre la política d'integració dels immigrants que, indubtablement, qualsevol militant (inclosos els atacats per Quetgles) assumeix i defensa.

Quan un debat s'adreça a satanitzar les persones (ja n'hi ha prou de fer de «cueta!»), en comptes d'analitzar les idees, hipoteca els resultats. Quetgles intenta confondre «aïllant» Palou i Sastre d'una decisió d'un òrgan legítim del partit. «L'equip de Palou», com eufemísticament l'anomena, no és altra cosa que el Comitè Polític, màxim òrgan federatiu d'ERC on, amb un sol vot en contra, s'aprovà la campanya de Mallorca. Quetgles vol provocar la condemna individual i no la crítica política. Inculpar dues persones sobre un acord col·legiat és falsejar la realitat i un acte d'indisciplina, perquè es desmarca en públic d'una decisió, errònia o no, totalment democràtica. O és que algú pot creure que el «barco» sigui un invent de Palou? Si «l'equip de Palou» és el que guanyà clarament el congrés de Manacor (octubre de 1994), que citi tothom: Alemany, Bagur, Calafat, Caldentei, Defior, Joan, Llompart, Mestre, Pujol, Sastre... i que digui, també, que Palou va dir que posaria en pràctica les ponències de Felanitx.

Quetgles tampoc no ignora que la campanya s'adreçava contra els símbols de la dependència (Hisenda, Capitània, Marivent, MEC...) i no contra les persones. En qualsevol cas, no hem d'oblidar que «foraster» (de llengua i nació castellana, segons el diccionari Alcover-Moll) és un ofici que es practica. És foraster qui vol i fins quan vol, independentment de llinatges i de llocs de naixement. Exercir de foraster és imposar una conducta externa sobre la terra d'acollida, amb la pretensió afegida d'exigir uns hipotètics drets sobre els indíge-

Macià sol i contracorrent, Macià boig i Macià nazi. Així va ser tractat per Espanya i per catalans covards.

crit de «barco!». Un crit (viu, arrelat i popular) que, segons afirma Quetgles, no és esquerrà ni republicà. Doncs bé, cal recordar-li (perquè ho sap ben bé) que el crit brolla, des de la saba del terror, molt especialment a la part forana i, més concretament, a la pagesia, en boca de les classes populars i, per tant, ben esquerrà. El crit neix, arran del Decret de Nova Planta, contra els Borbons i, per tant, si no republicà, almenys és antimonàrquic. I tan català com «Desperta ferro!» dels Almogàvers, «Segueu arran!» dels Segadors, o «Endarrera aquesta gent!» (que fa part de l'himne nacional), del qual no difereix gaire. Tampoc no difereix del «Via fora!» i d'altres crits de les Germanies, ni dels «Puerta!» o «Carretera y manta!» dels comuneros castellans (coetanis dels agermanats).

Joan Quetgles tampoc no ignora la magna manifestació (de més de dotze mil persones, segons la premsa) que l'abril de

rigor històric, si us plau!

En segon lloc, tots els pobles que lluiten per l'emancipació nacional tenen crits de rebuig contra els opressors amb una coincidència total quant al contingut (foragitar els ocupants) i quant a la forma (sempre en la llengua del dominador). Per no fer una tirallonga excessiva, només en l'època moderna trobam «gringo» (de *green go!*) a Mèxic o Nicaragua, «yankee go home!» al Vietnam, «français a la mer» a Algèria, «English out of India or death» de Ghandi, «que se vayan!» dels bascos, etc. Una altra coincidència de tots aquests crits és la criminalització que en fan els colonitzadors. Franz Fanon, quan analitza els processos d'independència d'aquest segle, detecta el que qualifica de «punt sense retorn» i el situa quan l'opressor acusa de racisme el colonitzat, amb la col·laboració dels oprimits més pusil·lànimes (curiosament persones il·lustrades) que adoben el

era la mostra de la voluntat de Catalunya per sobreviure sense sotmetre's a la tirania forastera (sic). Un altre autor, Enric Ucelay Da Cal, escriu *després del cop d'estat de Primo de Rivera, Macià concedí una entrevista al diari comunista francès L'Humanité i es negà a expressar-se en cap altre idioma que no fos el català talment com feia amb els periodistes forasters* (sic). Podeu veure dos casos (n'hi ha milers!) de dos autors que utilitzen l'accepció foraster com a sinònim d'espanyol. Naturalment això va significar que Macià («el Quijote catalán») fos qualificat des d'Espanya (les il·lustracions són prou demostratives) de nazi, de racista i d'eixelebrat. Des de Catalunya, Cambó l'acusava d'infantilisme irresponsable propi de la demència senil i les publicacions de la Lliga afirmaven que anava contra corrent i més sol que la una. En canvi, la premsa lliure internacional el qualificava com «the ardent Catalan patriot»

“

El 1934, el batle de Palma encapçalà una manifestació sota el crit «barco de rejilla!».

”

nes perquè aquests s'adaptin a ell. Per afegit, subvertir el sentit autèntic de les paraules, assumint (fins i tot adobant) accepcions contràries per tal de criminalitzar-les és un exercici malsà de l'autoodi: fer propi el discurs de l'adversari. Quetgles ha caigut en aquest parany i, abandonant la nostra tradicional accepció, utilitza el mot «foraster» com a pervers i sinistre sinònim de «pobre immigrant explotat». ¿Vol fer creure que el «barco» s'adreçava contra els andalusos de son Gotleu o els senegalesos de les fires? ¿Per quin motiu ho fa? ¿S'enfadaria Quetgles si, a Burgos (per exemple) el qualificaven de «forastero»?

Una altra qüestió: Joan Quetgles no és el més idoni per parlar del «fracàs» d'altri. L'any 1987, mentre jo i altres mallorquins fèiem part de la candidatura d'ERC al Parlament Europeu, Quetgles, engrescat en l'enfrontament intern dels dos MDTs, va gaudir «l'èxit esplendorós» de la

pràctica desaparició de les dues forces. Per no anar tan enrere, el juny de l'any passat, arran de les eleccions europees, m'anuncià el vot a HB. Segurament Quetgles veu, en aquesta força política, «esquerranisme», «republicanisme» i «catalanisme» perquè, és clar, ells no criden «barco!»; fan una altra cosa que, als ulls de Quetgles (als meus no) és més efectiva i, a diferència del que, segons ell, fa l'equip de Palou, no s'allunya *escandalosament de la línia d'ERC*.

Hi ha més punts que demostren ocultació deliberada d'informació. Fa esment a una dimissió que mai no ha existit (en realitat una no presentació a la reelecció) i aplaudeix la intervenció *clara i dura* d'un participant al congrés de la Poble que acusà els membres del Comitè Polític que aprovaren la campanya de *manca d'intel·ligència*. Doncs bé, com a professor de Filosofia, Quetgles hauria de saber que les apel·lacions a la intel·ligència són pròpies del classisme i del feixisme (la teoria del superhome de Nietzsche); i no hauria d'amagar que va haver-hi altres intervencions (no tan «dures» però més «clares») que capolaren l'argument del clam a la «matèria grisa» (aquest sí, gens d'esquerreres ni republicà). Una, de Llorenç Carreres, va ser: *els qui som beneïts també devem tenir dret a opinar*; la segona, de Maria Antònia Font, va ser que *sempre és millor, en comptes de fer atacs indiscriminats, practicar «silencis intel·ligents»*. De la meua banda, en vista de la darrera intervenció, no vaig fer la proposta que mereixia aquella acusació tan *clara i dura* (racista sobretot): que facin tests a la militància i que governin el partit les persones que resultin «superiors».

Per acabar, transcriu unes paraules de Joan Quetgles, publicades a *S'Arenal de Mallorca* el 15 de febrer de 1992 (molt abans del congrés de Felanitx): *Què passa?, que és prohibit de publicar a la premsa aquelles paraules que són d'ús corrent a Mallorca, com «foraster», «gitano» en sentit pejoratiu, «barco de rejilla» en sentit de persona no integrable que val més que se'n vagi, «espanyol» i «espanyolada» en sentit pejoratiu, etc?* Com pot dir ara que no «ha fet figa ni reculat»? En observar la incoherència de persones amigues com Quetgles no puc reprimir un immens sentiment de llàstima, perquè són el producte que genera qualsevol colonització: la frenopatia... i només es cura amb la independència. Ω

Amb motiu de les proves nuclears franceses a Mururoa

«Les lesions genètiques són produïdes per les més petites dosis. Qualsevol tipus de partícula atòmica (electró, protó o neutró) que tingui suficient energia, és suficient per ocasionar un defecte en el material genètic (hereditari) de la persona, la qual cosa pot arribar a ésser decisiu per a la salut, malaltia o mort prematura dels nostres descendents».

«... Quasi tot allò que es comunica oficialment a la població sobre l'energia nuclear és fals».

«... Inclús funcionant normalment, cedeixen els reactors tants de productes radioactius a l'aire que els envolta i a les aigües residuals, que la seva respectada esposa (l'esposa de l'ex-president de la W. Shell és la president de la campanya contra el càncer a Alemanya), pot suprimir amb tota tranquil·litat la seva obra i campanya contra el càncer». Prof. Dr. Eric Huster, director de l'Institut de Física Nuclear de la Universitat de la RFA en carta dirigida al president Walter Shell.

«L'anomenat ús pacífic» de l'energia nuclear produirà a la humanitat tants o més trastorns que «l'ús militar» que fins ara s'ha dut a terme. Betley Glass, físic atòmic.

«No hi ha necessitat, per urgent que sigui, com per justificar l'ús de l'energia atòmica. En cada reactor es produeix plutoni. Per altra banda, és impossible separar l'ús pacífic d'aquest tipus d'energia de l'ús militar. La producció a gran escala de tan perillosos productes concedeix a un petit grup de persones poder i riquesa. Però a tots els altres ens amenaça de mort!» H. Alfven, premi Nobel.

«Només persones que mai veieren néixer un nen deforme, que mai sentiren els seus laments ni foren testimonis de la desesperança de la pobra mare, gent sense cor, són capaços de defensar la bogeria de la fissió nuclear». Albert Schweitzer, premi Nobel.

En principi totes les centrals nuclears són perilloses. La meua opinió és que no s'haurien de construir damunt la superfície de la terra. Hi ha una gran possibilitat que hi hagi la destrucció d'un reactor a causa de fallides mecàniques o humanes o per una catàstrofe de la naturalesa (un terratrèmol, per exemple) que desencadenaria una desgràcia

terrible que l'explosió d'una bomba d'hidrogen.»

«No els contaré les conseqüències que podria tenir un accident en un reactor nuclear, perquè són tan terribles que no s'han d'exterioritzar... Allò que hagi de passar, passarà!» Prof. Edward Teller (USA), descobridor de la bomba d'hidrogen i antic partidari de l'ús de l'energia atòmica.

«No existeix el més petit

dubte que les centrals nuclears produiran danys a la raça humana i seran la causa de deformacions físiques i psíquiques». Linus Pauling, premi Nobel.

«Mentre que la veritat roman oculta, amb pany i clau, el nostre govern continua alegrement amb els seus programes de planificació de centrals nuclears. Es gasta milions per convèncer la població de la seva necessitat. No obstant

això, el pitjor de tot són els milers de policies que s'envien a les centrals nuclears en construcció per defensar una causa injusta.» Dr. Herbert Gruhi, ex-diputat del Partit Cristià-Demòcrata alemany (CDU), avui un dels pilars del Partit Verd (ecologista).

«Energia nuclear, només la indispensable». Felipe González en el Congrés de Diputats (24-2-81). **Fons de Documentació Ω**

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

A Andratx
carrer de la Constitució, 9

A Calvià
plaça de l'Església, s/n

A es Capdellà
plaça de l'Església, s/n

A Magalluf
carrer Sorolla, 3 (Casa de Cultura)

A Santa Ponça
Avda. Son Pillo (Institut)

A Son Ferrer
Avda. del Paradís (Casa de Cultura)

A Peguera
carrer Pou, s/n (devora dispensari)

Consell Insular de Mallorca

Paradoxes de la colonització

El complex d'esclau que patim els catalans i que el professor Carles M. Espinalt concretà en la següent simp-tomatologia: 1r) Creure que no podrà mai independitzar-se. 2n) Negar que entre els seus puguin sorgir personalitats innovadores i alliberadores. 3r) Sentir-se incapaç d'analitzar la trajectòria de qui l'esclavitzava. 4t) Ser desmoralitzador i corrosiu en la forma de jutjar els qui es troben en la seva mateixa situació. Aquest complet, deia, sura per tot arreu.

Sense anar més lluny, quan s'atemptà contra Carrero Blanco es detectava en l'ambient la sensació que hom s'havia tret una gran llosa del damunt. Semblava que tots respiréssim, talment com si volguéssim omplir de gom a gom els nostres pulmons amb els aires de la llibertat que s'albiraven i encara que, amb certa por i molta prudència, tothom comentava l'èxit d'ETA. En definitiva, per uns procediments poc ortodoxos ens havíem tret de sobre l'home que havia de garantir la continuïtat del règim feixista amb un Borbó al capdavant. Avui, després d'aquests vint anys de pseudo-democràcia, són molts els que han respirat profundament, com si els faltés l'aire, quan han sabut la notícia de l'atemptat frustrat contra el rei. Si amb l'èxit del primer ens alegràrem i amb fracàs del segon, també, haurem de convenir que aquestes dues dècades han servit no per consolidar la democràcia ni la llibertat, sinó tot el contrari: per assumir plenament el nostre paper de poble colonitzat i, per tant, d'esclaus.

Segur que el general Moragues, quan el 1714 li tallà el cap un avantpassat d'aquest Borbó que tenim ara, Felip V, com a escarment per la seva rebel·lió ferotge, i col·locà la seva testa dins una gàbia, penjant-la durant mes d'una dècada al capdavant del que avui és la Via Laietana de Barcelona, no és podia imaginar mai, el nostre gran heroi, que arribaria un dia que bona part dels catalans, sospirarien profundament, bo i pensant: «Sort que no han matat el Borbó!!!» «Què hagués passat si ho arriben a aconseguir?» Res. De moment l'haurien enterrat amb solemnes funerals i, de passada, ens haurien encolomat algun documental sobre la necessitat de tenir uns GAL, i segur que ara més d'un ja els considerarà indispensables. Els feixistes de torn haurien corregut a proclamar rei el seu fill. Els bascos haurien aprofitat l'avinentsa per acabar la guerra que mantenen amb la metròpoli que els colonitza i haurien proclamat la seva independència; però, i éls catalans?

Nosaltres, hauríem vist els nacionalistes, els sucursalistes del PP, PSC i d'IC, juntament amb els republicans autonomistes, reunits al Parlament del Principat, decretant un dia de dol pel regicidi i repartint entre els catalans «llaços» amb la «roja y gualda». Això sí, tots vestits de dol i amb cara de pomes agres. Abans, però, d'anar a la citada sessió parlamentària, tots, absolutament tots, haurien passat primer per casa seva, per tal de tenir les maletes a punt, per si calia, ràpidament, després de l'acte commemoratiu, travessar la duana. Hi ha algú que dubti d'aquest retrat? Per què restem, doncs, immobilitzats sense fer res? Ens soluciona quelcom aquesta paràlisi col·lectiva que estem patint? Estem esperant que un dia o l'altre l'ETA l'encerti?

Òbviament la solució no passa per alegrar-nos o entristir-nos amb els atemptats, siguin del signe que siguin, sinó exigir a la colla de vividors que tenim *apoltronats* als parlaments de Catalunya que, com mínim, ni que sigui una vegada en vint anys, es guanyin el sou que cobren i convoquin un PLEBISCIT, on tots els catalans fem, amb els nostres vots, una Catalunya independent. I que ningú digui que no és el moment, car si hagués reeixit l'atemptat d'ETA ens haurien agafat a tots, com vulgarment es diu, amb els pixats al ventre. Entretant, sàpiguen, els nostres vividors, que els catalans n'estem tips de sofrir l'amarga paradoxa que suposa que, els que ahir eren els màxims enemics del règim nazi, avui són els seus fidels servidors. Encarna Parreño Ω

Cops de puny, violacions i fronteres

La primeria d'agost vaig enviar el present article a *El Temps* i a *Ultima Hora*. Almanco fins al 25, tant els uns com els altres n'han fet el cas del moix. Cansat d'esperar i emprenyat, l'enviï a *L'ESTEL de Mallorca* confiant que no serà tan triat ni tan tardà amb les veus aborígens com aquelles dues publicacions.

El jove Lluís-Xavier Flores, segons el setmanari *El Temps*, la setmana de l'1 al 21 de juliol va denunciar agressions verbals i un cop de puny que li va entaferrar un funcionari de la biblioteca de la Generalitat valenciana a Alacant, per haver parlat en valencià i no en espanyol. Segons el jove, la policia municipal tampoc no el va voler atendre en valencià.

Em demanà què hauria passat si un funcionari de la Generalitat de Catalunya –o de València o del Govern Balear– hagués fotut un cop de puny a un ciutadà per parlar en castellà. Ja ens podem imaginar els editorials i els articles de l'ABC, les tertúlies de la COPE i els crits al cel a què ens tenen acostumats segons quins personatges. Doncs bé: a on són tots ells davant aquest cas de racisme flagrant? Enlloc!

Si és SOS Racisme, que tan encertadament surt en defensa dels drets dels immigrants nord-africans quan són víctimes de discriminació racial, tampoc no sé que hagi mogut ni un dit per denunciar aquest fet intolerable. Sé cert que si la víctima del cop de puny fos estada un magrebí o una persona de raça negra per parlar en àrab o en bantú tot d'una se n'haurien fet ressò. Què passa a la nostra terra? Per què si qualcú de la nostra comunitat lingüística és tractat com un ca pel fet de parlar el nostre idioma i al nostre territori, no ja a terra castellanoparlant!, tothom calla i ho accepta com un fet natural? És que no som persones?

De vegades fa l'efecte que hi ha pobles que fan –que feim– nosa damunt la Terra. I que el destí d'aquests pobles ha d'ésser l'extinció, sigui cultural –és el nostre cas– sigui física –és el cas

dels musulmans de Bòsnia–. I pobreta la comunitat condemnada a desaparèixer en la nostra època si no té Estat propi! Sospit que és com fa dos-cents anys la persona que tenia la condició d'esclau. Qualsevol maltractament era natural. I així ho consideraven fins i tot les persones de més bona fe. Doncs igual passa avui amb les comunitats sense Estat propi: als ulls de la comunitat internacional, qualsevol agressió, per brutal que sigui, no és més que «un assumpte intern» de l'Estat reconegut.

Si en Hitler no hagués duita idea d'eixamplar fronteres i s'hagués limitat «només» a l'extermini dels pobles que no li agradaven... de dins les seves fronteres, hauria aixecat el cul contra ell la comunitat internacional? L'actual holocaust de Bòsnia i la passivitat d'Europa, que calla i mira, ens pot servir de pista per endevinar l'escarrufadora resposta. Actualment Xina extermina tibetans, Turquia elimina els kurds, Rússia mata txetxens. Però com que ni Xina ni Turquia ni Rússia no «violèn» cap frontera oficial, no passa res. La «violació» d'un pam de frontera és internacionalment inacceptable i inacceptada –pensem en Kuwait o les Maldives–; la violació de cent mil dones d'una nació sense Estat és un fet trist, això sí, però què hi farem!

Salvant totes les distàncies, és bo de fer observar els paral·lelismes que hi ha entre la filosofia dels qui, per jutjar una garrotada, miraven si l'atupat era esclau o ciutadà, i la filosofia dels qui, per jutjar un genocidi, miren si pel mig hi ha frontera internacional o no. O per jutjar un cop de puny al qui usa a casa seva la seva llengua materna, mira si la llengua de l'agredit és oficial a l'Estat o no. El qui parla la llengua de l'Estat, simplement, parla. I parlar no és cap delictes. Ara, el qui parla la llengua que fa nosa, quan rep, a més de rebre, encara és el dolent, el caparrut que s'ho cercava i més se'n mereixia. Per això tothom calla. Jordi Caldentei, *Manacor* Ω

M. López Crespí guardonat a Tarragona amb el XVII Premi de Poesia «Ramon Muntanyola» 1995

L'escriptor de sa Pobla Miquel López Crespí acaba de guanyar el Premi de Poesia «Ramon Muntanyola» 1995 a Tarragona.

La nova obra del nostre col·laborador porta el títol de *Textures* i el guardó li ha estat concedit per un jurat format per destacades personalitats de la nostra cultura. Aquest recull de poemes (i molts d'altres, entre els quals cal destacar els premis Joan Salvat Papasseit, Salvador Espriu, etc) s'editaran properament a Barcelona.

L'autor de sa Pobla ha publicat aquests darrers anys *Els poemes de l'horabaixa* (poesia, Andorra 1994); *Crònica de la pesta* (narrativa, Llibres del Segle, Girona 1993); *L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970* (Editorial el Tall, Ciutat 1994); *Històries del desencís* (narrativa, Editorial Moll 1995); *Vida d'artista* (narrativa, Girona 1995).

Pròximament també seran editades les seves obres *Breviari contra els servils* i *Les falses memòries del President Felipe González*. Ω

L'escriptor Miquel López Crespí.

Restaurant BINICOMPRAT

Banquets de negocis, noces i comunions
Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

Carrer de
Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de
Mallorca

Restaurant
Cas Carbone

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

Banquets de batejos,
comunions i noces

Son Garcia del Pinar, s/n
Tel. 42 86 59 • 42 80 68

BAR RESTAURANT

Fax 42 76 95 • 07007 Coll d'en Rabassa

SERVEI OFICIAL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

Restaurant SES COVES

Cuina catalana. Reservau taula.
Aprofitau per visitar les coves de Gènova.
C/ Barranc, 45. Tel. 40 23 87
07015 Gènova. Ciutat de Mallorca

RESTAURANTE
*Casa
Jacinto*

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
Som especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/ Cardenal Rossell, 80 •
Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Cami Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

Escola de cuina ALCARI

Menjars preparats a domicili • Servei a restaurants
Servei de buffets • Catering service for yachts
Rafaeltes, 1, baixos. Tel. 70 02 27. Ciutat

DECORAM I FABRICAM PER A VOSTÈ

CORTINES
de teixits meravellosos

MANTES I COIXINS
segons les seves idees i a mida.

TREBALLS DE TAPISSERIA
d'alta qualitat

TENIM

Llits i matalassos, roba de llit
a la mida alemana. Flassades i cobertors,
tota classe d'ombrel·les, mosqueters i estores
Regals petits i moltes altres coses.

SCHÖNER WOHNEN

Ens trobarà a l'entrada del Port d'Andratx
Carretera del Port, 58
Tel. 671727 / 673741

Lloguer de vaixells Escola d'esquí

Carretera des Port, 62 • Tel. 673755
07057 Port d'Andratx

CITRÖEN

TALLER RAYMA
AGENT CITRÖEN

RAMON BOSCH, Director

VIA ROMA, 13 • 07150 ANDRATX • TEL. 67 32 53

RESTAURANT Avinguda

*Paelles • Trempó
Conill a la planxa*

Avinguda Jaume I, 6
Telèfon 109272 SANT ELM

L'ESTEL
de Mallorca

EL MILLOR
SUPORT PUBLICITARI
A LA VOSTRA COMARCA.

ANUNCIAU-VOS-HI !!

26 50 05

EL PETIT COMERÇ DÓNA VIDA I SEGURETAT A LA BARRIADA

Quatre motius per anar a comprar a la petita i mitjana
empresa de la barriada:

1. Els beneficis de la petita i mitjana empresa mallorquina es reinverteixen a Mallorca, la qual cosa provoca que els doblers corrin de mà en mà i arribin a molta més gent.
2. El petit comerç la majoria de les vegades són empreses de tipus familiar que creen llocs de feina estables.
3. La petita i mitjana empresa ofereix un tracte humà i un servei post-venda que mai no podrà oferir la massificació i la despersonalització de les grans superfícies.
4. Un carrer ple de comerços és una garantia contra la degradació i un fre a la inseguretat ciutadana.

Mallorquins! Mallorquines!

**No deixeu de comprar als comerços
de la barriada o del vostre poble!**

És un suggeriment de L'ESTEL de Mallorca
El diari dels mallorquins

Automòbils

PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles
C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Venc casa de dues plantes a carrer cèntric de Sant Joan. Tres dormitoris amb possibilitat de cinc i cuina amb xemeneia. 4.900.000 ptes. Tel. 298720.

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. Tel. 295820.

Venc solar de 505 m² a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel. 261255.

Gran oportunitat! Venc pensió completament renovada a la Ciutat de Mallorca. 864017.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 ptes.; traspàs, 1.200.000 ptes. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

S'Arenal, venc pis, 3 hab., bany, cuina, dues terrasses. A la zona de la plaça de les Verdures. Tel. 263674.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Bonic terreny a Llucmajor (camí d'Alicantí). Cantó 11 m., caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

Avinguda Argentina. Lloger pis de 5 habitacions, moblat, xemeneia, electrodomèstics, telèfon, dos banys. 75.000 pessetes mensuals comunitat inclosa. Tel. 792490.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

VENDES

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 794903.

Venc motor Mercuri, foraborda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

Venc taula-escriptori de fòrmica, nova. Ideal per una habitació de nina o nin. 5.000 ptes., en val 10.000. Demanar per na Malena, tel. 410542.

Gran oportunitat. Venc ordinador nou, sense estrenar, a meitat de preu o preu per negociar. Tel. 277990. Marga.

Venc compacte, inclou ple-tina, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel. 427647.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació cridau al telèfon 534455, o bé veniu a La Punta (Pollença, cra. del Port).

Venc grup electrògen diesel de 3 kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, en perfecte estat. Tel. 591633.

Venc Vespa 200, en bon estat i a un preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze volums de l'*Enciclopedia Estudiantil* que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic marca Sanyo. Tel. 264259.

Venc telèfon «Forma» negre, nou de trinca. 5.000 pessetes. Tel. 835131 (Bel).

Venc enciclopèdia Salvat Cinema 11 toms. 50.000 pessetes. Enciclopèdia Globus Impressionistes 15 toms: 10.000 pessetes. Tel. 429287.

Es venen 2.500 pel·lícules de vídeo noves amb estoig i precintades. Preu 200 pessetes unitat. Tel. 410668.

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per fer excursions (cinema, prendre cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apt. de Correus 1.792 Palma.

Mallorquí, que viu a Barcelona, vol conèixer fadrina de 18 a 35 anys, amorosa, bona presència, bon nivell cultural, de parla mallorquina, per començar amistat. Lliurar carta i fotografia a l'apartat 1969 (08080) de Barcelona

Fadrina jove de 30 anys. Bona presència, culta, fa d'infermera i desitja conèixer senyor fins als 37 anys, amb cultura, sense vicis i feiner, per a fins seriosos. Cridau al 719534.

Senyora jubilada de 65 anys, bona salut i bona posició. M'agradaria trobar senyor gentil i bona persona amb qui pugui compartir la vida. 717354.

Mallorquina de 49 anys, bona salut, pis propi i feina fixa. Vull conèixer senyor feiner, culte i formal per a fins seriosos. Crida'm al 719534.

Epanyola de 57 anys. Mestressa de casa, viuda sense problemes i amb els fills ja casats. Bona cuinera i amant de la música. Vull conèixer senyor net i honest per a una relació seriosa. Tel. 717354.

Funcionària de 29 anys. Simpàtica i alta. Vull conèixer al·lot bona persona, sense vicis i feiner per a fins formals. Crida'm al 717354.

Fadrina de 24 anys. Alta, ben plantada i simpàtica. Vull conèixer al·lot fins als 30 anys, que sia fadrí, educat i feiner, per a sortir amb fins seriosos. 717354.

Fadrina de 34 anys, ben garrida i amb estudis superiors. Vull contactar amb al·lot fins als 45 anys. Fadrí, feiner i formal per a una relació seriosa. Crida'm al 719534.

Divorciada de 48 anys amb estudis i bona situació econòmica. Me vull casar amb senyor sincer, bona persona i formal. 717354.

Separada de 41 anys. Agradosa, de caràcter alegre i activa. Cerc senyor seriós, formal i actiu, sa i sense vicis, de bona presència i educat, per a una relació seriosa. Crida'm al 719534.

M'és igual la teva situació, m'és igual el teu estat civil i si tens fills o no. Te voldré tal com sis. No me deixis tota sola. Tenc 31 anys. Som una fadrina rossa amb els ulls blaus. Tenc una bona feina i uns bons ingressos. Crida'm al 719534.

Què és la vida sense un home al teu costat? No res! Som una fadrina de 42 anys, ingressos elevats i vida resolta. Vull trobar un home que se vulgui casar. Tel. 717354.

Viuda de 54 anys. Som atractiva i tenc estalvis. Me passa el mateix que a tu. La soledat. Si te'n vols allunyar, crida'm. 717354.

Viuda de 60 anys. Som ben garrida i estim la vida. Cerc un senyor intel·ligent, cultivat i educat, casolà, feiner, honest i senzill. 540586.

Viuda de 56 anys. Simpàtica i atractiva. És ben difícil suportar la soledat quan tens necessitat de compartir la teva vida, les teves ansies, les teves alegries i les teves penes. Me vull casar. Crida'm al 719534.

Viuda de 50 anys. Rossa i garrida. Tenc el caràcter alegre. M'agrada sortir a ballar, a passejar i m'adapt a tot. Vull conèixer senyor curro i divertit. M'és igual el seu estat civil i si té fills i no. Crida'm. 717354.

Fadrina de 23 anys. M'agrada la vida tranquil·la, camperola i sense problemes. Cerc un al·lot de les meves característiques que sia fidel i romàntic. 717354.

Secretària fadrina de 29 anys. No tenc fills, som morena de cabells llargs, 1'70 d'alt, prima i atractiva. Els nins demanen joguines, els presos la llibertat. Jo deman que m'estimis. T'esper. 717354.

Divorciada propietària d'una llibreria. Tenc 43 anys, bona persona, atenta, intel·ligent i sense fills. M'agradaria entaular amistat amb senyor de les meves característiques per refer la meva vida i la meva llar. 717354.

Separat legal. Tenc 48 anys, curro i ben plantat. Tenc casa i apartament. Me vull casar amb senyora amorosa. Tel. 717354.

Oficinista de 32 anys. Me vull casar amb al·lota amorosa i simpàtica. 719534.

Mallorquí de 58 anys. 300.000 pessetes mensuals. Necessit amor. Necessit senyora amable, sense vicis entre els 50 i els 60 anys. Crida'm prest perquè em trob molt sol. 717354.

Professor d'institut de 43 anys. Pis a Ciutat, vaixell al club. Separat sense fills. Vull refer la meua llar amb senyora de cultura mitjana, garrida i galatzona, femenina i ordenada. Tel. 717354.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 kg, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... Cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, accept handicap físic. Escriure a: Apt. de Correus 41-46240 Carlet (València).

Separat de 30 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Vull formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. Cerc la companya de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, 63 anys, cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companya. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Vull formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. Entre 30 i 45 anys. 717354.

Constructor amb grans empreses, casat. Vull conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys, cultura superior, amb molt de béns i estalvis, ben conservat, fort i sa. Vull conèixer senyora amorosa, culta i formal. 719534.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel, cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companya de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agrados. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....

Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:

L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

Si estau sols,
veni
i trobareu parella
Gran Prix Master
a la qualitat europea
Gabinet Matrimonial

Avda. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel. 71 95 34 • Ciutat de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja, que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586.

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys, agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Vull amistat formar amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys, alt, plantós i agradable. M'agrada viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Vull conèixer la meua mitja taronja. 717354.

Fadrina de 34 anys. Som garrida, amable, i amorosa. Tenc ganes de fer-te feliç. 717354.

Divorciada, 39 anys. Hostessa culta, amable, amorosa i molt formal. Voldria refer la meua vida amb senyor formal. 717354.

Viuda 59 anys, bon físic, culta, casolana i bona persona. Tenc xalet, cotxe i un bon nivell de vida. M'agradaria trobar senyor senzill i bona persona. 717354.

Viuda de 53 anys, visc tota sola. Tenc casa, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor de 55 a 65 anys que sia amant de la llar. 549534.

Fadrina francesa, 27 anys, alta i rosa. Guia intèrpret. Cent mil pessetes al mes i cotxe. Cerca home bo amb desitjos de casar-se. 719534.

Fadrina, 36 anys, professora d'EGB, bona presència, familiar i amorosa. Vull casar-me amb home culte, sen-

se problemes i sense vicis de 36 a 43 anys. 717354.

Som una viuda de 61 anys, no tenc problemes familiars ni dels altres. Només tenc el desig d'entaular amistat amb un senyor formal per a un futur que ens interressi a tots dos. Estic ben conservada i som ben agradable. 540586.

Fadrineta aficionada a la música, al cinema i a les aventures, desitja conèixer un al·lot de 25 a 30 anys que tengui les mateixes aficions. Fins seriosos. 717354.

Divorciada de 60 anys, estudis superiors, delegada d'empresa amb bons ingressos i sense problemes de cap classe; desitja refer la vida amb senyor culte. 717354.

Si estàs tot sol com jo, vine a veure'm. Som morena, molt guapa, amorosa i de gran cor. Tenc 28 anys. 719534.

Fadrina de 42 anys amb estudis superiors, amant de la llar i de la natura. Desitja conèixer senyor formal. 717354.

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Vull formar una família plena d'amor. Crida'm al 717354.

Fadrí de 22 anys, agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354.

Jove de 28 anys, tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics. Vull conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Vull amistat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al·lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganes de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

Si per a tu el més important és l'amistat i no el físic de les persones, si t'agrada anar al cinema i a concerts o simplement conversar, vull que siguis el meu amic o la meua amiga. Jo sóc gai i tenc 29 anys. Apartat 892-07080 Ciutat de Mallorca.

Fadrina de 54 anys amb aparença de 40, alta i sense problemes econòmics. Desig formalitzar parella amb senyor agradable, culte i amorós. Crida'm al 719534.

Som el centre matrimonial i d'amistat que ajunta més parelles cada dia. No segueixis amb més problemes de soledat. Telefona al 717354.

Secretària d'alt càrrec, vida resolta, 32 anys, molt simpàtica, amorosa, garrida, ben feta... vull conèixer senyor formal i culte de 35 a 50 anys. 719534.

Si tens entre 18 i 40 anys, ets garrida i amb problemes econòmics, jo te puc ajudar. Som un empresari casat insatisfet. 717354.

Atenció amics! Uniu-vos al nostre grup d'amistat. Feim excursions, sortides i altres activitats. Si teniu entre 20 i 45 anys, escriviu a l'apartat de correus 1.792. 07080 Ciutat. Abstenir-se borinots.

Escorpí fadrí i seriós. Vull al·lota mallorquina, culta, guapa i catòlica de 35 a 45 anys. Jo en tenc 55. Enviar dades i foto a l'apartat 1.333 de Ciutat.

Intercanviem adreces de Penyes del Barça. Voldríem publicar coses del Barça i en català. M. Colom, Ramon Llull, 33-5-1. Castelló 12005.

Al·lota de trenta anys desitja amistat amb joves que tinguin sensibilitat per la cultura i l'art. Apartat de correus 1107-07080 Ciutat de Mallorca.

SERVEIS PROFESSIONALS

Home jove cerca feina d'ajudant a malalts o minusvàlids que estiguin a cà seva. 297067.

Home jove cerca feina de conrador o de vigilant de finca rústica prop de Ciutat. 297067.

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Modista. Tallar i emprovar. Faig tota casta d'arranjaments: cremalleres, baixos, etc. Tel. 292920. Maria dels Àngels.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. son Ferriol.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Zen-Shiatsu, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Motos Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Venc motocicleta marca NSR 80. Molts pocs quilòmetres, quasi nova. Tel. 511223.

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623-L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

ENSENYANCES

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 ptes/hora. Tel. 243742.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: **Ajuda Evangèlica dels Països Catalans**. Apt. de Correus 1.022. 12005 Castelló. Tel. (964) 207607 (secció d'ensenyament).

«Amics de Joan Ballester i Canals» ofereix de franc material imprès i cassettes de propaganda nacionalista. Podeu escriure a l'Apartat 5.069 de Barcelona-08080; o telefonar al 93 2194746.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'Apartat 15.071 de Barcelona-08080.

Primer llibre de poesia d'Aurora de Bindor, **Adesiara murmura una fada**. El trobareu a la llibreria De Verd en Blau de Son Ferriol.

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

MALLORQUINS!
MALLORQUINES!COMPRAU PRODUCTES
DE MALLORCA!!

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN!

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Lina Prats (Calvià). Injust! Aquests del PP i del PSOE ens trauran a fora de Mallorca si no anam vius. Hem de votar UM.

Mateu Pons (Peguera). No és just. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar partits mallorquins.

Susan Ferguson (Peguera). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar UM.

Caterina Alemany (Andratx). No és just. Aquests partits forasters, PP i PSOE, no ens estimen. Hem de votar partits mallorquins i no tirar més pedres a les nostres teulades.

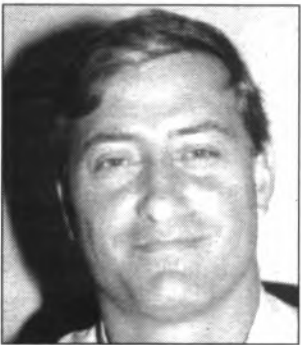
Artur Fuster (Peguera). Injust. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits mallorquins.

Pilar Canyelles (Peguera). *No, la verdad és que no és justo. Estos del PP y del PSOE son de obediencia castellana y no nos quieren. Partidos mallorquines como UM hay que votar.*

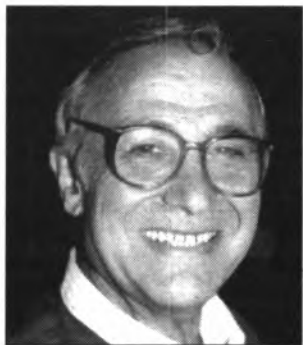
Paula Gayà (Peguera). Injust. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar UM.

Marc Salom (Peguera). Injust! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Convé votar partits mallorquins: PSM, UM o Els Verds.

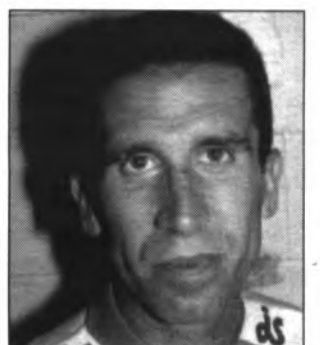
Joan-Manuel Almodóvar (Peguera). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE. UM hem de votar.

Pedro Recio (Peguera). No és just. Ben poc ens estimen aquests del PP i del PSOE. Jo som del PP, però el meu futur és dins UM.

Juan Hernández (Peguera). *No és justo. Y que conste que no soy mallorquín. Estos que mandan no nos quieren. Hay que votar partidos mallorquines. UM y PSM, y sobre todo Els Verds.*

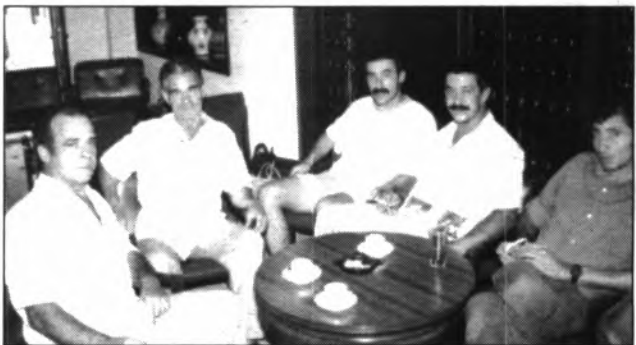
Gonzalo Fernández (Son Ferriol). Injust. PP i PSOE no ens estimen. Hem de votar PSM.

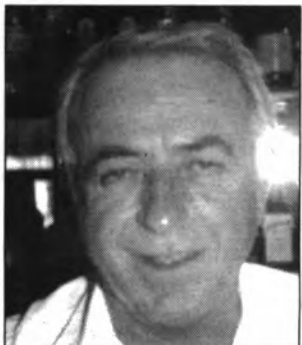
Antònia «Francia» (Peguera). *No es justo. Estos del PP son nacionalistas castellanos y defienden la lengua castellana y sus propios intereses. Jo soy militante del PSOE.*

Mariana Vallejo (Peguera). Injust. El Govern català estima i vetla per la cultura de Catalunya. El Govern balear no estima la nostra cultura. Hem de votar UM.

Treballadors Hotel Nilo (Peguera). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

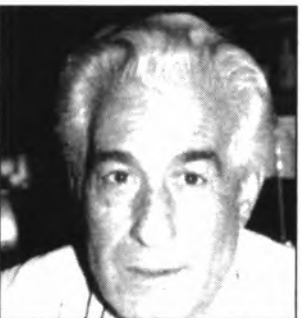
Guillem Moragues (port d'Andratx). Injust. Aquests del PSOE no ens estimen. Partits mallorquins hem de votar. UM o PSM.

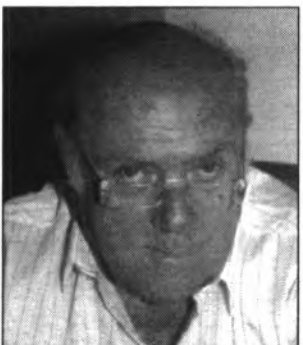
Antònia Maiol (Peguera). És clar que no és just! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Si no ho feim nosaltres, qui ho farà? Partits mallorquins hem de votar.

Maria Miró (Peguera). No és just! Aquests del PP no ens estimen. UM hem de votar.

Antoni López (Peguera). No és just. De seguir amb la política del PP i del PSOE, la llengua mallorquina es perdrà. Hem de votar UM.

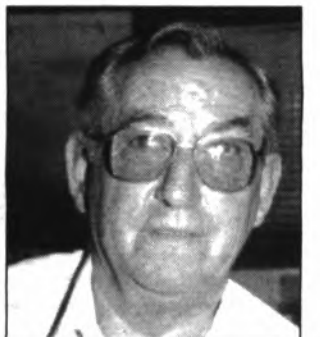
Ferran Zaforteza (sa Porrassa). No és just! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. No hi ha cap partit que m'agradi.

Guillem Pieres (Peguera). És clar que no és just! No gens ens estimen aquest del PP i del PSOE que comanden. El que hem de fer és votar UM i PSM, i proclamar la independència.

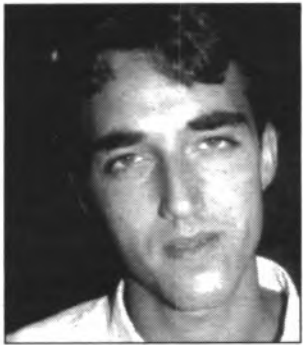

Joan Pons (Peguera). No és just! El PP i el PSOE no ens estimen. Partits mallorquins hem de votar si volem treure Mallorca endavant. UM m'agrada.

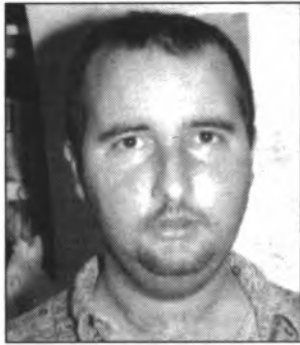

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Màxim Calafat (Peguera). Injust. El PP i el PSOE són partits espanyolistes que no estimen la nostra llengua i cultura. Partits mallorquins com Els Verds hem de votar.

Tomàs Perpinyà (s'Arracó). Injust. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits com UM hem de votar.

Carme Tristan i Robert Martorell (Sant Elm). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins hem de votar.

José Vegas (Andratx). No és just. No ajuden gaire a la nostra cultura aquests del PP i del PSOE que comanden. Hauríem de votar partits mallorquins com el PSM o UM.

Catalina Calafell (Andratx). I no estan empegueïts aquests del PP que comanden!? Partits mallorquins hem de votar: UM, PSM o ERC.

Elisabet Munar (Costitx). No és just! PP i PSOE no ens estimen. PSM, UM o Els Verds hem de votar.

Luisa Roda (Sant Elm). *Injusto. No nos deben de querer mucho si hacen esto. Partidos mallorquines como UM o PSM hay que votar.*

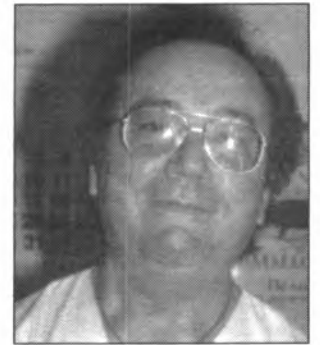
Joan Alemany (Andratx). Injust! Ben poc ens estimen aquests del PP i del PSOE. UM hem de votar.

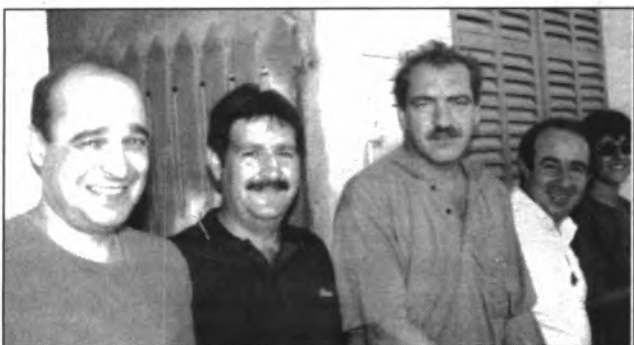
Pere Caldentei (Andratx). No és just. Ni el PP ni el PSOE ens convenen. Són partits espanyolistes. Partits mallorquinistes com el PSM hem de votar.

Manuela Garcia (Andratx). No és just. Supòs que no ens estimen, aquests del PP i del PSOE. Convé votar partits mallorquins, però a Andratx UM va treure un regidor que ea va ajuntar amb el PP, i res.

Josep Valdeperes (Andratx). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem d'esser com els catalans i votar nacionalista.

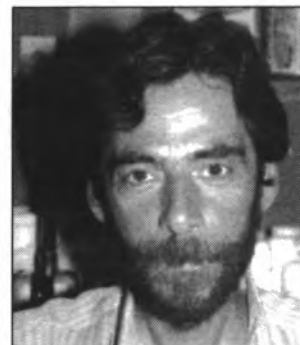
Grup Independent Autòcton de s'Arracó. No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. UM o PSM hem de votar.

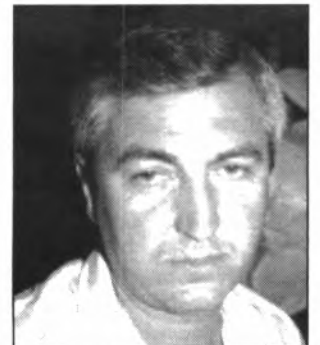
Francisca Bibiloni (Sant Elm). Aquí ve tothom i tothom comanda menys nosaltres. El Govern Balear no ens estima. Partits mallorquins hem de votar.

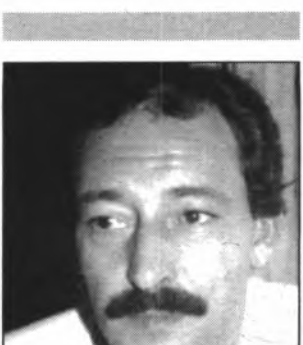
Maximino Rodríguez (Andratx). Injust. Jo diria que no. El PSM hem de votar. Sempre s'ha de votar allò que és de la terra.

Ramon Bennàsser (Andratx). Injust! El PP i el PSOE no ens estimen. De tota la vida! Hem de votar UM!

Guillem Diaz (Andratx). *Muy mal hecho! A los mallorquines os quieren bien poco estos que mandan. Hemos de ser como las demás naciones del Estado español, que votan nacionalista. Votaré UM.*

Baltasar Porcell (s'Arracó). Mal fet! Hem de votar nacionalista.

Juan-José Pulido (Andratx). *No és justo. Hay que votar partidos mallorquines como UM o PSM y nunca a estos partidos de obediencia castellana que son el PP y el PSOE.*

Francesc Sabater (Ciutat). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits nacionalistes mallorquins hem de votar.

Margalida Ensenyat (Andratx). És clar que no és just! Aquests del PP i del PSOE estimen els nostres doblers. És clar que hem de votar mallorquí: UM, PSM o Els Verds.

Antoni Ramos (Andratx). No és just. Aquests que comanden no ens estimen gaire. PSM o UM hem de votar.

Maties Palmer (Peguera). No és just. No ho demostren que ens estimen, aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits mallorquins.

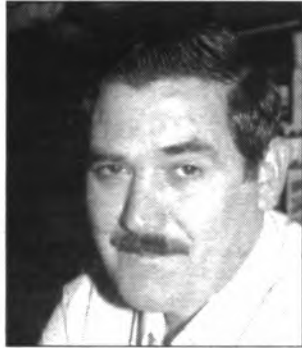
Caterina Salvà (Sant Elm). No és just. No gens ens estimen aquests del Govern Balear. Hem de votar PSM.

ENQUESTA

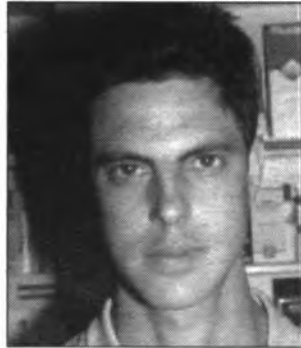
Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Catalina Alemany (Andratx). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. És clar que hem de votar mallorquí. UM m'agrada.

Miguel Ángeles (Andratx). *Injusto. Estos que mandan del PP y del PSOE no nos quieren. Partidos mallorquines como UM o PSM hay que votar.*

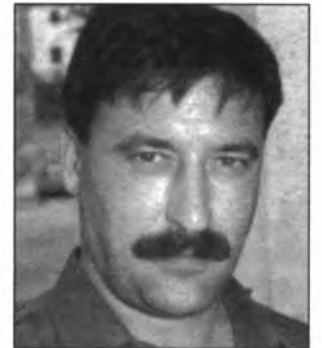
Miquel Martorell (Andratx). No, no és just. No gaire ens estimen aquests que comanden. El PSM hem de votar.

Julià Pujol (Andratx). Injust. Ni la llengua ni Mallorca estimen aquests que comanden. Hem de votar partits mallorquins.

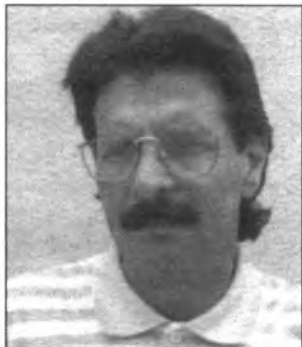
Joana Moragues (Andratx). És evident que no ens estimen aquests del PP i del PSOE. Sempre he votat PSM.

Ramon Bosch (Andratx). No és just! Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar Els Verds.

Pere Fullana (s'Arracó). No hi ha dret, a això! No gens ens estimen aquests que comanden. Partits mallorquins hem de votar.

Antoni Gomila (Andratx). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins com UM hem de votar.

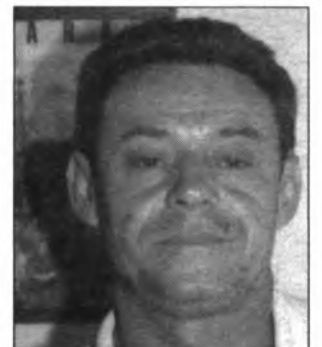
Rosario Escudero (Andratx). *No és justo. No demuestran que nos quieren estos del PP y del PSOE. Hay que votar UM.*

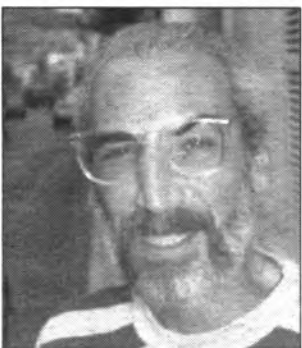
Manuela Imbernon (Andratx). *Es injusto. No respetan ni protegen la lengua de los mallorquines estos del PP y del PSOE. UM o PSM hay que votar. Partidos mallorquines.*

Constança Pujol (Andratx). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

Andreu Vidal (Andratx). Això no és normal ni just. A ningú estimen, aquests del PP i del PSOE. A ells mateixos s'estimen. No votaré ningú.

Josep Bonnín (s'Arracó). Això està molt mal fet. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar Els Verds.

Antoni Amer (port d'Andratx). És injust! No gens ens estimen aquests que comanden. Hem de votar UM.

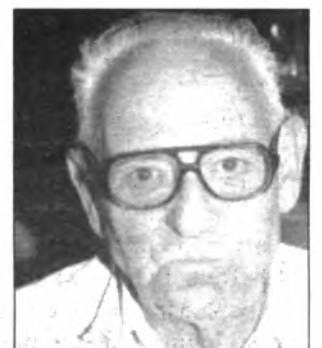
Lourdes Jiménez (Ciutat). No és just. De fora vendran que de casa ens trauran. PP i PSOE són partits forasters que no estimen Mallorca. UM, PSM, ERC o Els Verds són els partits mallorquins que hem de votar.

Miquel Canyelles (Ciutat). No és just! Mai no ens han estimat aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar PSM.

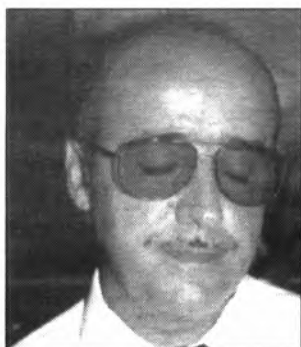
Beneta Verger (Calvià). No és just! PP i PSOE no ens estimen. Partits mallorquins que defensin Mallorca hem de votar.

Francesc Bauçà (Calvià). Just no és! Aquests partits forasters, PP i PSOE, no ens estimen. Hem de votar UM, el partit de la dreta mallorquina.

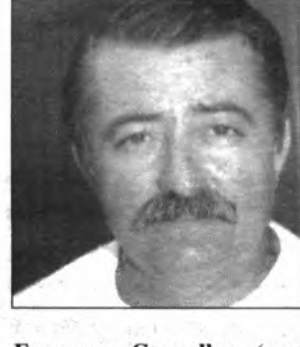
Carmen Padilla (Camp de Mar). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que ens comanden. Mallorca pels mallorquins! Hem de votar PSM.

Mateu Pujol (Andratx). Cagen-l'olla! Això no és just!. Que va! Molta comèdia, ens conten coverbos però van a la seva aquests que comanden. Hem de votar el PSM.

Maria-Elena Moreno (Camp de Mar). No és just. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. És clar que hem de votar partits mallorquins com UM.

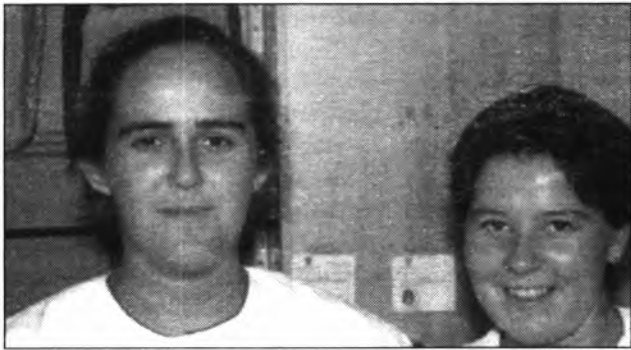
Francesc Canyelles (port d'Andratx). No és just. Aquests que comanden van a la seva. A les properes eleccions no aniré a votar.

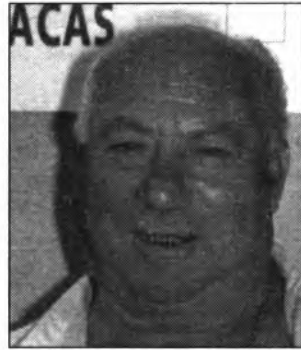
Maria-Rosa Arroyo (Camp de Mar). Injust. Aquests del PP i del PSOE van a la seva. Hem de votar partits mallorquins.

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Andrea Centelles i Cristina Coves (Peguera). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins hem de votar. Els partits forasters, a fora de Mallorca.

Joan «de sa Moruna» (port d'Andratx). No, no és just. No gaire ens estimen aquests que comanden. UM hem de votar.

Mateu Mayans (port d'Andratx). No és gaire just això. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar PSM.

Personal lloguer de vaixells «Prima Charter» (port d'Andratx). Molt mal fet. Aquest que comanden passen de nosaltres. Hem de votar partits mallorquins.

Qualsevol nit pot sortit el sol

Fa una nit clara i tranquil·la,
Hi ha la lluna que fa llum.
Els convidats van arribant i van omplint tota la casa de colors i de perfums.
Heus ací a Blancaneus, en Pulgarcito, els tres porquets, el gos Snoopy i el seu secretari Emili, i en Simbad, l'Alí Babà i en Gulliver.
Benvinguts! Passeu, passeu;
de les tristoros en farem fum. A casa meva és casa vostra si és que hi a cases d'algú.
Hola, Jaimito! Donya Urraca! En Carpanta i Barba Azul. Frankenstein i l'Home-Ilop, el comte Dràcula i Tarzan, la mona Chita i Peter Pan.
La senyoreta Marieta de l'ull viu ve amb un soldat.
Els Reis d'Orient, Papà Noel, el pato Donald i en Pasqual, la pepa Maca i Superman.
Benvinguts! Passeu, passeu;
de les tristoros en farem fum. A casa meva és casa vostra si és que hi ha cases d'algú.
Bona nit, senyor King-Kong, senyor Asterix i en Taxi Key, Roberto Alcázar i Pedrín, l'home del sac i en Patufet, senyor Charlot, senyor Obelix.
En Pinotxo ve amb la Monyos agafada del bracet, hi ha la dona que ven globus, la família Ulises i el Capitán Trueno amb patinet.
Benvinguts! Passeu, passeu;
de les tristoros en farem fum. A casa meva és casa vostra si és que hi ha cases d'algú.
A les dotze han arribat la Fada Bona i Ventafocs, en Tom i Jerry, la bruixa Calixta i Guillem Tell, la Caputxeta Vermelleta, el Llop Ferotge, el Caganer, en Cololiso i en Pompei.
Benvinguts! Passeu, passeu.
Ara ja no hi falta ningú, o pot ser sí, ja me n'adono que tan sols hi faltes tu.
També pots venir si vols;
t'esperem, hi ha lloc per tots. Els temps no compta ni l'espai.
Qualsevol nit pot sortit el sol. *Jaume Sisa* Ω

Himne

Catalunya i València
Mallorca i Rosselló
les branques són d'un arbre
que al món no té parió.
Són una pàtria sola
des de la creació.
La nostra parla és una
i és un nostre braó.

Tenim un mar que és nostre,
que, el mar, ningú ens el pren;
la terra, quina toia
avui i eternament!
El sol ens besa l'ànima
i ens fa la sang bullent.
Primer surt per nosaltres,
després se'n va a ponent.
Nobles i grans com fórem,
el món ens hi veurà.
Volem records d'enrera,
més endavant marxar.
On són les races lliures,
la nostra hi anirà,
i el poble que badalli
el nostre esclafarà.

Germans de Catalunya,
germans del Rosselló,
de València i Mallorca,
som terra de saó!
Un temps amb sang regada,
demà no ho sabem, no!...
Cridem en nostra parla:
Visca la nació!

Àngel Guimerà Ω

L'ESTEL

Recursos didàctics al voltant de la salut

Refranys, frases fetes i modismes populars

Merenga i llet calenta, calmen la tos.
L'aigua fa la vista clara.
L'oli d'oliva, tot mal esquiva.
La menta, la gana augmenta.
Llimona i sal, metges al carall.
Si vols agafar gana, menja magrana.
Per la gola, farigola.
No mengis cruu, ni vagis peu nuu.
Menjar olives per sopar, fa somniar.
Menjar verdura és cordura.
Si aigua beuràs, no caminaràs.
Menjar calent, mal per la dent.
El pa no té cames i fa caminar.
El dinar reposat i el sopar passejat.
El viure templadament fa viure llargament.
La netedat és mitja vida.
El foc és mitja vida, però el pa és tota.
El suar, en tot temps és bo.
Engreixa més la calma que la taula.
Casa humida, el metge crida.
De tota dolència és remei la paciència.
L'alegria allarga la vida.
L'aigua corrent fa viure la gent.
Val més bona gana que bona vianda.
El que a uns cura a altres mata.
Casa a on no hi ha sol, hi entra el metge.
Val més un ai que cent gemecs.
El millor remei és el que cura.
La salut no és coneguda fins que és perduda.

Dites de mariners

Gregal la mou i llevant la plou.
Garbí les mou i llevant les plou.
Xaloc al matí, calma a la tarda.
De ponent, ni aigua ni gent.
Boira pel matí, ni vent ni aigua.
Sant Elm a l'arboradura,
molt de vent és el que s'augura. Ω

La natura corrupta del prejudici

«No hi ha problema jueu, sinó de la natura humana. Un govern ha d'unir les passions dels governats i, com que les passions humanes més fortes són més d'odi que no d'amor, el Govern ha de seguir la malícia dels governats i donar-los la raó. Val més que odiïn i matin el jueu que no pas que es revoltin contra l'autoritat.» (D'un film sobre els *progroms* jueus a Rússia.)

«A nosaltres, per contra, si bé no us ofenem, com la majoria, només de sentir-lo, ens teniu odi pel nom; no som mereixedors d'odi, ans és la injustícia rea de càstig.»

«... ja que els jutges no indaguen si l'acusat ha comès cap tort, ans s'escandalitzen del nom

fiança i una falsa imatge de bona consciència afalaga els pecadors més perduts. Al contrari, la humilitat és signe d'innocència; fins i tot la que té deutes...» (Pacià, bisbe de Barcelona, segle IV.)

«Tota persona assenyada reconeixerà com a única proposta bella i justa aquesta: que els súbdits presentin un compte irreprotxable de la pròpia vida i pensament; igualment que els governants dictin sentència no a impulsos de la violència o de la tirania, sinó de la pietat i la filosofia.»

«L'apel·latiu del nom «cristià» no deu ésser considerat bo o dolent al marge dels fets que l'acompanyen.» (*Apologia* de Justí, cristià del segle II.)

«Vos no veeu ma pura intenció, / car desamor enfosqueix la vista.» (Ausiàs March, «el gran català d'amor-mestre», 1397-1459.)

«No t'uniràs a la majoria per cometre mal ni faràs de testimoni un procés decantant-te a la majoria en contra de la justícia.» (*Exode* 23:2.)

«Per consegüent, no us deixeu arrossegar per aquesta colla de gent, amants de la gresca més que de la saviesa, que dogmatitzen coses contradictòries i cadascú el primer que se li acut. Són nombrosos els enfrontaments entre ells, car l'un avorreix l'altre, i sostenen doctrines oposades només per jactància i per assegurar-se els llocs més eminents.»

«Les contradiccions dels vostres llibres s'assemblen a un laberint, i els qui els lliguen, a les gerres sense fons de les danaiades.»

«Per ventura no és absurd deixar de castigar un bandoler a causa del malnom que hom li imputa abans d'esbrinar la veritat amb precisió, i que nosaltres, en canvi, siguem odiats per una incriminació calumniosa sense cap examen previ?» (*Discurs contra els grecs*, Tacià, apologeta cristià del segle II.)

«Raonar i convèncer, què difícil, llarg i costós! Suggestionar? Què fàcil, ràpid i senzill!» (Santiago Ramon i Cajal, premi Nobel de Filosofia i Medicina, 1852-1934.)

«Qualsevol acció de propaganda ha d'ésser necessàriament popular i adaptar el seu nivell intel·lectual a la capacitat respectiva del més limitat dels seus destinataris naturals. Per tant, el seu grau intel·lectual haurà d'ésser més baix com major sigui el conjunt de la massa humana que

Possible retrat del poeta valencià Ausiàs March.

com si fos un crim.» (Súplica a favor dels cristians, d'Atenàgores, apologeta cristià del segle II, adreçada als emperadors filòsofs Marc Aureli i Còmode.)

«Són gent que es consideren ofesos per l'existència normal del català, la supervivència del qual els repel·leix com una injustícia.» (Josep Maria Espinàs, *Avui*, 9-6-81.)

«No t'enganyi amb la seva aparença; que no et passi que el tinguis per més just perquè ha menyspreat els altres tot comparant-los amb ell mateix. Sovint l'atreuïment es disfressa de con-

“
«Qui vulgui reprendre útilment l'altri, ha de sotjar primer per quin costat pren la cosa aquest darrer.»
 ”

Agustí d'Hipona.

“
«Raonar i convèncer, que difícil, llarg i costós! Suggestionar? Què fàcil, ràpid i senzill!»
 ”

volent atènyer. Però quan hom malda per atreure tota una nació, com exigeixen les circumstàncies... hom no podrà ésser mai prou prudent a l'hora de mirar perquè les formes intel·lectuals siguin simples al màxim.

«La capacitat de la gran massa és summament limitada i també la seva facultat de comprensió, i enorme la seva manca de memòria. Per tant, tota propaganda eficaç ha de concretar-se en molts pocs punts i saber-los explotar com a apotegmes fins que el darrer fill del poble pugui formar-se una idea del que volem...» (*Mein Kampf*, Adolf Hitler, dictador terrorista però genial propagandista, 1889-1945.)

«Però aquell orador era tal, que jo me l'estimava, i en voler ser com ell —hi anava jo esmaperdut per ma supèrbia, i em deixava dur del vent de la vanaglòria...»

«I d'on sé i confés amb tanta seguretat que l'amor que li tenia, més es fundava i naixia de l'amor que li tenien els qui l'elogiaven, que no de les mateixes qualitats per les quals era celebrat? Car si en lloc d'elogiar-lo l'haguessin blasmat aquells mateixos subjectes... no m'hagués jo mogut a amar-lo, tot i que fossin les mateixes coses que se'n contessin i ell mateix també el mateix individu, i sols hagués estat distint l'afecte dels qui les narraven.»

«Mireu, Senyor, on ve a tombar una ànima vacil·lant qui encara no està afermada al sòlid ciment de la veritat. Segons bufin els aires de les llengües, efectes i parers de la gent, així ella és portada i tornada, llençada i refusada, i la llum queda talment enfosquida, que veritat hom hi albira, tot i tenir-la ben present i davant el nas.» (*Confessions*, cap. XIV, sant Agustí, bisbe d'Hipona, 354-430.)

«Qui vulgui reprendre útilment l'altri, i mostrar-li com d'errat va, ha de sotjar primer per quin costat pren la cosa aquest darrer. Car, d'aquesta banda, és generalment certa; i és bo de confessar tal veritat; i, després, mostrar de quin costat és falsa. Açò contesta el reprès, perquè veu que no errava i que sols li mancava de prendre l'afer per l'altra banda. I desagrada de no veure totes les coses; però enfelloneix l'errada; i ço prové, potser, de la natura humana, incapaç d'albirar-ho tot; i, en canvi, per natura també, no encaixa l'error en el costat ara contemplat; i així les aprehen-

sions dels sentits són sempre veritables.» (Blaise Pascal, savi i matemàtic francès, 1623-62.)

«Un jorn Bellesa i Lletjor es trobaren vora mar. I l'un féu a l'altra; «Banyem-nos a la mar.»

«Es despullaren i s'hi ficaren a nedar. Tornà Lletjor a la platja, es vestí amb les robes de la Bellesa i continuà el seu camí.»

«I Bellesa també se'n sortí de la mar i, en veure's sense els seus vestits i per ésser massa tímida per anar nua, es vestí amb les robes de la Lletjor.»

«I continuà el seu camí. «I fins avui homes i dones les confonen.»

«Però alguns han vist el rostre de Bellesa, la reconeixen tot i els seus parracs. I n'hi ha qui conee-

Blaise Pascal.

xen el rostre de Lletgesa i els vestits no els l'amaguen pas.» («El caminant», del poeta libanès Khalil Gibran.)

«El meu juf solca tot l'encobert, / com solquen el cos, les venes bategants.»

«Clarament distingesc fins i tot el rostre de les formigues, / mentre a ells se'ls amaguen àdhuc els recers dels elefants.»

«Un poc de lleialtat és l'estimada en l'amat / i de res no val molta lleialtat en l'amant.»

«L'estrany rampell d'un covard és millor considerat / que no pas les gestes de qui sempre és valent i decidit.» (Abü Muhammat 'Ali Ibn Hazm al-Andalusí, en *El Collar de la Coloma*, any 1022, a Xàtiva, La Costera.)

Gloses

Volien matar el rei

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

El tretze d'agost serà un dia molt senyalat: se tenia programat nostre rei Joan matar. En cas de, a ell, no donar, es blanc seria es seu fill qui estava en perill. També a n'Azmar disparar.

Aquests tres eren es blanc que la ETA perseguia, a un de ells mataria; se pensava en so fer sang. Se'ls anava vigilant des de tres mesos enrera; los seguia sa carrera perquè anassin fracassant.

Un pis havien llogat que dominava es port; si haguessin duita sort es tir no haguessin fallat. Després des cas consumat, amb moto ells fugirien: cap Alcúdia partirien; es barco estava esperant.

Què haguera succeït si nostre rei 'guessin mort? Es militar un cop fort, controlant ell tots els fils. Haurien estat a mils que s'hi haurien sumats perseguint tots es malvats, lladres, drogats i assassins.

L'ETA haguera perdut s'orgull i sa llibertat que ara ha disfrutat fent de morts un caramull, ja no feria traüll ni cap manifestació arrufats a un racó com olla que perd es bull.

S'impost revolucionari que l'ETA ara exigeix, per molt empresari és un *gasto* molt unitari. Resulta un gros calvari pel qui lo ha de pagar, qualcú solen segrestar per no complir es sufragi.

Aquell nou *mando* que entràs el príncep respectaria; per símbol a ell tendria honor se li tributàs perquè se dona el cas que s'admet sa monarquia. D'enrera segueix sa via des Règim que'l recolzàs.

Sa Força Armada seria amo de nostra nació, amb esperit dictador a tot ho canviaria. Una orde donaria per ella poder seguir: el qui no volgués complir, un càstig gros sofriria.

Ses vagues no existrien pel bon orde pertorbar, molt de lo que va s'usar, de fet, ho canviarien. Un nou ritme implantarien per tenir tranquil·litat. En es punt que s'ha arribat a molts de ells frenarien.

Els polítics ells perdrien les seves autoritats. A un racó retgirats ses hores les passarien. Es cas estudiarien lo que pogués succeir; tancat tot lo seu camí, de veritat, trobarien.

Quant tot orde sanejat d'assassins, lladres i droga, seria cosa molt nova que ningú hagués somiat. Tot aquell aprofitat que menja sa sopa-boba, a ell se tendria compte i des càrrec rellevat.

Un horari establert per sa gent tranquil·la estar perquè puguin descansar tota hora de sa nit. Aquest ritme pervertit que duen ses discoteques, que tornen ses gens rebeques, seria tot suprimit.

Ses gents de ses capitals tornarien disfrutar, poder tranquils passejar per parques consensuals i seguir es rituals que altres temps gosarien; ningú los molestarien, hores convencionals.

Quan ja tot pacificat, feta ja sa netejada de molta de gent tarada que tot mal 'via sembrat, es daria facultat a sa política seguir que obràs dins es camí de completa dignitat.

Per tot aquell renegat que sa llei no acataria, un càstig s'aplicaria, de feixuga qualitat. Ni jutge ni advocat a ell no defensaria, s'acció no repetiria romandria esfumat.

I sa gent de bona fe que estima s'ordre i sa pau, d'això bé ne disfrutau, que és lo que ha d'esser; un amb s'altre ajudar-se a dins esperit germà, honrós sa vida passar de sa pau esser hereus. Ω

Un homonet

ES GALL

Aquesta glosa l'he feta per a Jaime Martorell, qui camina sense meta tot cregut d'esser un atleta del dimoni Cucarell.

Vos diré la teranyina del que li plau: fogueró, flamarada, gasolina, fum, incendi, foc, ruïna i encendre els pals de Voltor.

Qui lluita contra Mallorca una cosa fa tan porca que és vergonya de no dir; millor que hagués estat xorca la mare que el va parir.

Te varen empresonar i de cop s'aturà amb u fer malbé i empastissar els cartells en català... És que també ho feies tu?

Ets un trist Capità Aranya impulsador del bordell que aquí ens ha plantat Espanya, barrinant la nostra pell.

T'imagines quina glòria té el cuc que roega un fruit? No passaràs a la història i ningú tendrà en memòria qui del cap anava fuit.

«Deixa anar ja les baralles, t'ha dit Planas Sanmartí, no veus que tot solet balles i no fas més que rialles i llàstima... si va a dir!»

I en morir, sobre la testa posaran aquest escrit: «Pobre home, d'ombra funesta, jau aquí, la seva gesta s'ha perdut a dins l'oblit.» Ω

A ella

VICENÇ DE SON RAPINYA

Noia de cabells daurats i topazi a la mirada, entre robins llueixen blanques perles encastades, tes orelles i narius són fina pedra tallada.

Benaurat aquell que un dia pogués tenir-te a casa per estimar-te i honrar-te en la sort i en la desgràcia.

Poder veure't reflectida en cada dia que passa, la lluentor amorosa de ta virginal mirada.

I estrènyer entre els seus braços el teu cos de

porcellana i xiuxiuejar-te a l'orella que sols a tu és a qui estima.

I arribant la primavera pogués davall del llençol pap a pam acaronar-te cada racó del teu cos, des del cap, al cim de Venus del pubis a la carena.

Entrar al teu jardí voldria per la llavor sembrar-hi, amb la mateixa sarment que temps enrera a llurs poncelles en fragants flors van florir. Ω

HISTÒRIES DEL DESENCÍS

(Editorial Moll) i

VIDA D'ARTISTA

(Llibres del Segle)

de M. López Crespi

ES PODEN TROBAR A TOTES LES LLIBRERIES MALLORQUINES

EXIGIU AQUESTS LLIBRES AL VOSTRE LLIBRETER SI NO ELS TROBAU

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, familia i amistat tot alhora.

Digau-los-ho amb L'ESTEL

L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA (1950-1970) (II PART)

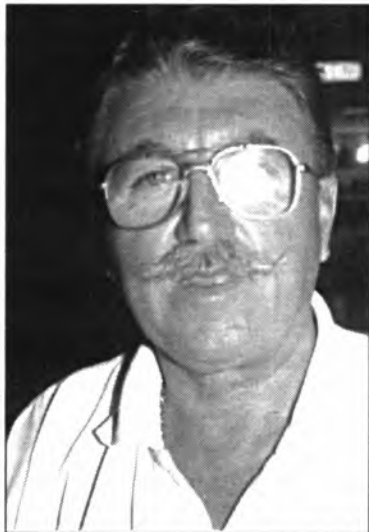
DE M. LÓPEZ CRESPI

CADA QUINZE DIES A L'ESTEL de Mallorca (DE JULIOL DE 1995 FINS A JULIOL DE 1996) (PER DEMANAR NÚMEROS ENDARRERITS TELEFONAU AL 265005)

ANDRATX • SANT ELM • CALVIÀ

No Joana-Maria Salvà és una de les madones del restaurant Vista Mar, el restaurant més antic de Sant Elm. Despatxa el peix fresc. Ha servit en Baltasar Porcel, na Claudia Schiffer i en Peter Ustinoff entre d'altres celebritats. 4.000 pessetes és el preu mitjà de l'àpat en aquest restaurant.

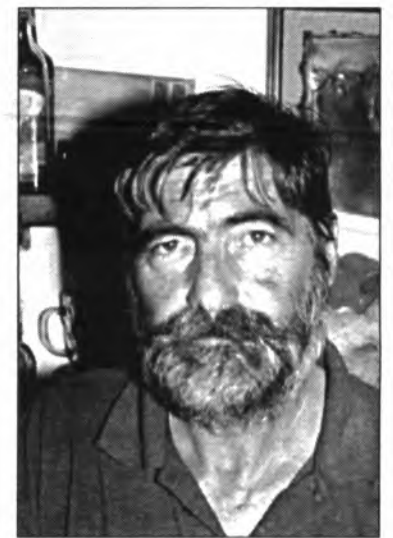
En Guillem Bonet és l'amo del restaurant El Cotxe, al port d'Andratx. Recomana el calamar amb ceba, la paella marinera i la caldereta de peix. A la carta, s'hi menja per una mitjana de 2.500 pessetes.

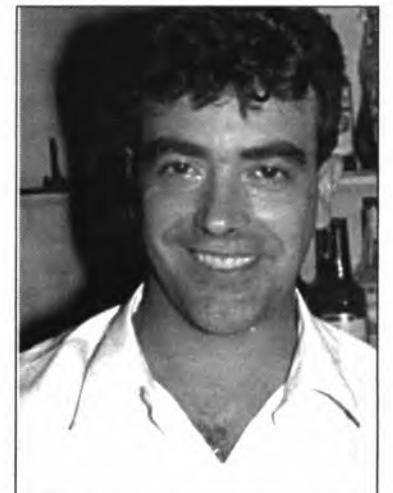
Na Maria-José Expósito és la madona del bar-restaurant Can Pau, davant l'Ajuntament de Calvià. Despatxa menús a 700 pessetes.

Na Margalida Bauçà és la madona de l'hotel Brismar, al port d'Andratx. Un hotel de dues estrelles inaugurat ara fa 43 anys, no té competència ja que és l'únic hotel del port. Normalment funciona tot l'any, encara que aquest hivern tancarà per reformes. Té una clientela internacional i mallorquina. El seu restaurant està obert al públic amb menús que valen 1.200 pessetes. A la carta, s'hi menja per unes 2.500 pessetes.

En Damià Rigo és l'amo del restaurant El Pescador, a Sant Elm, i té el seu establiment just davant sa Dragonera. Ell és l'únic pescador de Sant Elm. Pesca el peix, el cuina i el serveix. El cap-roig i la serviola a la planxa i el peix bullit a banda són els plats que més despatxa. Un restaurant on es menja per una mitjana de 2.500 pessetes.

En Lluís Fernández és l'amo del restaurant Ses Forquetes, a darrere l'Ajuntament de Calvià. Recomana el conill amb gambes, l'espalla de xot a la mallorquina i el bacallà a la basca. Per unes 3.000 pessetes s'hi menja a la carta. El menú val 950 pessetes.

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
 Adreça.....
C.P.....
 Població.....
 C.I.F. Tel

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.000 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
 Adreça.....
 Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
 Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
 Apartat de Correus 124
 07600 s'Arenal de Mallorca**

La diòcesi de Mallorca ha llançat un catell a tot color, de profund contingut teològic i històric, i de gran bellesa artística, amb motiu del Sínode que s'està preparant aquest any i que acabarà el 1998. Al costat de la senyera catalana, apareix el beat Ramon Llull embarcat cap al Nord d'Àfrica per predicar-hi la fe de Crist. *Catalunya Cristiana* Ω

Ens tracten pitjor que als cans **Carta oberta a Rafel Rodríguez, delegat de Feblassa a les Balears**

Benvolgut senyor: Amb aquesta carta voldria fer-li entendre com me sent després que un dels empleats de la seva companyia violàs els meus drets lingüístics d'una manera inconstitucional. Els fets foren els següents:

Entre les 19'30 i les 20'00 del primer d'agost d'aquest estiu, a les oficines que Feblassa té a l'estació marítima d'Eivissa, vaig anar a informar-me per anar el dia següent a Formentera amb un dels seus vaixells. Vaig agafar un full d'horaris i després vaig demanar, en català, a quin dels vaixells hi

podríem dur les bicicletes. Ell me contestà en castellà que primer li parlàs bé. El segon cop que li vaig parlar en la nostra llengua, ell ja em va amenaçar que si no li parlava bé, sortís de l'oficina. Una altra vegada i sempre d'una manera educada li vaig explicar la meua situació per anar a Formentera. I aquí va ser quan em va prendre el full d'horaris sense deixar de cridar que sortís a fora. Vaig insistir, però ell va mantenir la seva postura. Després de tan gran menyspreu, quan estava a punt de sortir, va entrar una persona parlant alemany i aquest empleat va parlar alemany per tal d'atendre'l correctament. Al meu entendre, en tot aquest seguit de fets, l'empleat de la vostra companyia va cometre un acte totalment discriminatori envers de la llengua i els habitants de la illes Balears i una gran falta d'atenció des del punt de vista comercial. **Gabriel Horrach i Estarelles** Ω